

OTDK-dolgozat

2014

**„Rest of the World” válogatottak
relevanciája a labdarúgásban**

—

**Relevance of 'Rest of the World'
type football national teams**

A kézirat lezárásának időpontja:

2013. március 25.

Tartalomjegyzék

Bevezetés.....	1
A módosítási javaslat	2
Problémafelvetés.....	2
Megoldási javaslat	4
A javaslat érintettjei	5
A javaslat megalkotása során figyelembe vett szempontok	9
A végleges javaslat annak gyakorlati megvalósítási lehetőségei.....	18
A módosítási javaslat modellezése.....	21
A vizsgálat lépései	21
Alaphelyzet: Az EB lebonyolítása és eredményei	22
1. lépés: A „Rest of Europe” csapat összeállítása.....	24
2. lépés: Az EB eredményeinek modellezése	37
3. lépés: Az egyik csapat kihagyása az EB-ről	47
4. lépés: A „Rest of Europe” csapat beépítése a modellbe	50
Összefoglalás.....	58
Irodalomjegyzék.....	61
1. Melléklet.....	i
2. Melléklet.....	xix
3. Melléklet.....	xxiii
4. Melléklet.....	xxvi

Táblázatok

1. táblázat: A módosítási javaslat érintettjei	8
2. táblázat: Az EB csoportbeosztása.....	22
3. táblázat: Az EB egyenes kiesésű szakaszának eredményei.....	23
4. táblázat: Az EB hivatalos végeredménye	23
5. táblázat: A nem kijutó játékosok nemzetiség szerinti megoszlása.....	25
6. táblázat: A nem kijutó játékosok posztok szerinti megoszlása	26
7. táblázat: A RoE csapat posztionkénti keretszámai	28
8. táblázat: A RoE összeállításánál figyelembe vett indikátorok	29
9. táblázat: Az adatok ismeretében előzetesen várt RoE keret.....	32
10. táblázat: A modell alapján kapott keret	33
11. táblázat: Az EB eredményeinek modellezéséhez felhasznált indikátorok	37
12. táblázat: A válogatottak konkrét eredményei az indikátorokban	41
13. táblázat: A válogatottak sorrendje az indikátorok alapján	42
14. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése I.	43
15. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése II.....	44
16. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése III.	45
17. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése IV.....	46
18. táblázat: A RoE csapatra alkalmazott súlyszámok.....	52
19. táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban	53
20. táblázat: A 17 résztvevő csapat erősorrendje a modell szerint.....	54
21. táblázat: A modell értékei egy csapat kizárása mellett.....	55
22. táblázat: Az egyes országok válogatottjának teljesítménye a RoE csapathoz képest	56

A Mellékletekben található táblázatok

23. táblázat: A nem kijutó játékosokról rendelkezésre álló primer változók	i
24. táblázat: A nem kijutó játékosokról rendelkezésre álló számított változók	iii
25. táblázat: Sérülés miatt kizárt játékosok	v
26. táblázat: Túl kevés játéklehetőség miatt kizárt játékosok	v
27. táblázat: A RoE összeállításánál figyelembe vett indikátorok	vi
28. táblázat: A kapusok eredményei	vii
29. táblázat: A balhátvédek eredményei	viii
30. táblázat: A középhátvédek eredményei	ix
31. táblázat: A jobbhatvédek eredményei	xi
32. táblázat: A védekező középpályások eredményei	xii
33. táblázat: A támadó középpályások eredményei	xiii
34. táblázat: A szélsők eredményei	xv
35. táblázat: A csatárok eredményei	xvi
36. táblázat: A modell alapján kapott keret	xviii
37. táblázat: Az EB-n szereplő játékosokra vonatkozó primer többletadatok	xix
38. táblázat: Az EB-n szereplő játékosokra vonatkozó számított többletadatok	xx
39. táblázat: Az EB résztvevő válogatottak helyezése a FIFA világranglistán az EB előtt	xx
40. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése – részletes adatokkal I.	xxi
41. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése – részletes adatokkal II.	xxii
42. táblázat: Az EB-n szereplő csapatok szubjektív értékelésének eredményei	xxiii
43. táblázat: Egy csapat kizárásánál figyelembe vett indikátorok	xxiv
44. táblázat: Egy csapat kizárásánál figyelembe vett indikátorok eredményei	xxv
45. Táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban – Írország kihagyásával	xxvi
46. Táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban – Dánia kihagyásával	xxvii
47. Táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban – Lengyelország kihagyásával	xxviii
48. Táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban – Görögország kihagyásával	xxix
49. táblázat: A modellezésben érintett országok lakosságszáma	xxx

Bevezetés

A labdarúgás a világ legnépszerűbb és legnagyobb marketing-jelentőséggel bíró sportja (A.T.Kearney, 2011; Giulianotti, 2012) Ennek a sportnak számos világversenye van, amelyek közül a legnagyobb presztízzsel a válogatott tornák bírnak, ezek azok a rendezvények, amelyekre az egész világ odafigyel (Index, 2010). Ezek a tornák komoly nézettségnek örvendenek világszerte, így egy ilyen rendezvényen való részvétel hatalmas lehetőséget jelenhet minden játékosnak.

Dolgozatom alapproblémájaként egy ellentmondást választottam: adott esetben előfordulhat az, hogy olyan játékosok, akiket egyéni képességeik és klubcsapataikban elért sikereik alapján a világ legjobbjának választottak, nem hogy nem nyerhettek, hanem egyenesen pályára sem léphettek egy világbajnokságon se, mivel olyan országból származtak, ahol nem volt elég sok jó játékos rajtuk kívül, hogy kijussanak egy ilyen rendezvényre. Ezzel azonban természetesen nem csupán az adott játékosok veszítenek, hanem a szurkolók is, akikért ez az egész játék létezik (Moldova, 1974). Ez az ellentmondás sok módon jelen van a hétköznapi beszélgetésekben is, még ha nem is direkt módon kimondva („Ki a világ legjobb játékosa? Az, aki világbajnoki címig vezeti a csapatát, vagy aki egyéni képességei alapján a legjobb?”).

Más csapat-sportágaknak is szembe kell nézniük ezzel a problémával, és igyekeznek is kezelni ezt, még ha nem is feltétlenül a legjobb módokon. A dolgozatban megemlítesre kerül pár alternatív megoldást ezen ellentmondás feloldására, azonban kiemelten az egyik, még nem kipróbált, azonban vélhetően megvalósítható megoldáson lesz a hangsúly. A dolgozat első felében igyekszem a bemutatott megoldási javaslatot mind gazdasági, mind pedig sportszakmai érvekkel alátámasztani. Megvizsgálom, hogy a labdarúgás érintettjei közül kinek lenne érdeke egy ilyen típusú módosítás megvalósítása, illetve melyek lennének azok a csoportok, akik megkísérelnék meggátolni a javaslat megvalósulását.

A dolgozat második fele igyekszik számokkal is alátámasztani azt, hogy sportszakmai szempontból valóban érdemes lenne a módosítás elfogadása. Mindehhez egy teljes mértékben önállóan alkotott statisztikai modellt fogok alkalmazni, amely 4 lépésben igyekszik alátámasztani a korábbi megállapításaimat. A dolgozat végén összefoglalom a tanulmány legfontosabb részeit, illetve kijelölöm a jövőbeli kutatási irányokat a témával kapcsolatban.

A módosítási javaslat

Problémafelvetés

Amint azt már a bevezetésben már megemlítettem, dolgozatom alapproblémájául az a csapatsportokon belül felmerülő ellentmondást választottam, ami abból következik, hogy a csapatok sikeressége elsősorban a bennük szereplő emberek képességeitől és teljesítményétől függ. Mindez azt jelenti valóságban, hogy a világ legtehetségesebb és legjobb játékosa sem képes egyedül eredményeket elérni ¹, ha nem megfelelő csapattársak veszik körül, míg valaki más úgy lehet akár világbajnok is, hogy tehetsége bőven elmarad másokétól, csupán „jókor volt jó helyen” ². Ilyen típusú problémák az egyéni sportoknál nem merülhetnek fel, hiszen ott az adott ember teljesítménye számít, az eredmények egyáltalán nem, vagy sokkal kevésbé függenek más emberek teljesítményétől. Ez egy sokkal tisztább helyzetet jelent: aki a világon a leggyorsabban fut le 100 métert, az lesz a világbajnok, míg a többiek nem lesznek azok. Ez a csapatsportok esetén nincs így, itt az egyén ki van szolgáltatva mások teljesítményének, az eredményességhez nem elegendő az ő megfelelő képessége, vagy formája. Összefoglalóan elmondhatjuk, hogy ilyen szempontból a csapatsportok alapvetően igazságtalanabban mérik az egyén teljesítményét, mint az egyéni sportok. Dolgozatomban tett javaslatommal igyekszem ezt az igazságtalanságot (is) csökkenteni.

A probléma vizsgálatánál mindenképpen érdemes különválasztani a klub- és a válogatott-szintű sportot. A fenti ellentmondást klub-szinten már sikerült megoldania a sportok többségének, itt ugyanis a sportolók szerződést kötnek a klubokkal, amely – hasonlóan a „hétköznapi” szerződésekhez – csak egy meghatározott időtartamra szól, és amely szükség esetén módosítható, sőt fel is mondható. Természetesen itt is vannak természetes (például: földrajzi távolság, pénzügyi lehetőségek) és mesterséges korlátok (például: pályára lépő külföldiek korlátozása egy bajnokságban) is a játékosok és a klubok előtt, azonban ebben az esetben egy alapvetően szabad piacról beszélhetünk. A klubsport ennek megfelelően individualista módon tekint a sportolókra, az egész rendszer középpontjában az egyén áll, és a csapat ezekből az egyénekből áll össze.

¹ Például: Az észak-ír George Best vagy libériai George Weah sem tudott pályára lépni egyetlen világbajnokságon sem, miközben mind a ketten megkapták a legrangosabb egyéni kitüntetésnek számító France Football Aranylabdát (1968-ban, illetve 1995-ben) (forrás: fifa.com)

² Például: A francia Lionel Charbonnier úgy lett világbajnok 1998-ban, hogy összesen egy válogatott mérkőzésen lépett pályára korábban, míg a spanyol Andrés Palop 2008-ban Európa-bajnok lett, miközben sosem lépett pályára a válogatottjában. (forrás: transfermarkt.de)

A klub-szintű sporttól teljesen el kell különíteni az általunk vizsgált szempontból a válogatott-szintű sportot. Ebben az esetben már nem beszélhetünk szabad piacról, hiszen csak az szerepelhet egy ország válogatottjában, aki rendelkezik az adott ország állampolgárságával. Lényeges, hogy itt elkülönítsük a tágabban (kulturálisan is) értelmezett nemzetiség és az állampolgárság fogalmát, mivel a válogatottsághoz egyetlen „lényeges” dolog szükséges: egy útlevel. Ahhoz, hogy valaki válogatott legyen, nem (feltétlenül) szükséges, hogy ténylegesen ismerje az adott ország nyelvét, hogy magáénak vallja az értékeit, vagy, hogy ténylegesen az adott nemzethez tartozónak érezze magát; csupán arra van szükség, hogy rendelkezzen az adott ország útlevelével. Számos negatív példát tudunk felidézni az elmúlt évekből ³, ahol ezt a kiskaput erősen ki is használták bizonyos, általában jobb anyagi helyzetben lévő országok. Mindenképpen szót kell ejtenünk a kettős állampolgárság kérdéséről is. Ebben az esetben a sportoló eldöntheti, hogy melyik válogatottban kíván pályára lépni, ám egyszerre csak egy országában szerepelhet ⁴. Természetesen még egy állampolgár felvételének lehetnek más előnyei is ⁵, ám a válogatottban való szerepléshez mindenképpen választani kell a két ország között. Számos sportágban van arra lehetőség, hogy egy sportoló életében több ország színeiben is szerepeljen, ám a legtöbb esetben pár évet ki kell hagynia ahhoz, hogy egy másik ország válogatottjában is szerepelhessen ⁶.

A labdarúgásban ennél jóval enyhébb szabály volt érvényben az országváltással kapcsolatban, amelyet 2004-ben szigorított csupán a Nemzetközi Labdarúgó-szövetség (FIFA). Az új szabály szerint egy játékos pályára léphet két különböző válogatott színeiben, ha rendelkezik az mindkét ország állampolgárságával, az országváltását 21 éves kora előtt bejelenti a FIFA-nak, illetve ha még nem lépett pályára ún. „A” osztályú nemzetközi mérkőzésen⁷ korábbi országának válogatottjában (FIFA, 2008). Ezek a szabályok együttesen gyakorlatilag csak utánpótlás-szinten engedik meg az országváltást a játékosoknak, a felnőtt, már „befutott” játékosok nem élhetnek ezzel a lehetőséggel. Összefoglalva tehát: más sportágakkal ellentétben a labdarúgásban kevés kivételtől eltekintve a sportolók csak egy országot képviselhetnek pályafutásuk során a nemzetközi válogatott rendezvényeken.

³ Elég ha csak a tavalyi Janics Natasa szerbbé válásának-ügyre, vagy pedig az etióp és kenyai futók katari vagy bahreini „honosítására” gondolnunk. (Baynes-Cheng, 2008)

⁴ Itt nem kerülnek számításba a különböző tartományi, illetve nemzetközileg el nem ismert országok válogatottjai (például: Katalónia).

⁵ Például: az EU-n kívüli játékosok számát korlátozzák számos bajnokságban (Origo, 2009)

⁶ Például: kézilabdában 3 évet kell kihagyni, míg kajak-kenuban 2 évet. (Origo, 2013)

⁷ Ebbe a csoportba tartozik minden olyan mérkőzés, amelyet két FIFA tag nemzet játszik egymással, ahol mindkét csapat a hivatalos első csapatával áll ki, illetve amely mérkőzést előre be is jelentenek a FIFA-nak a megfelelő formában. (FIFA, 2008)

Dolgozatomban a FIFA által használt szabályozási keretnek a bővítését vizsgálom meg. Igyekszem megmutatni, hogy a klubfutballban használt individualista megközelítést – még ha nem is direkt módon, de – át lehet ültetni a válogatott tornákra is, méghozzá úgy, hogy ezzel az érintett szereplő többsége jól járjon.

Megoldási javaslat

Az általam javasolt megoldási javaslat egy igen egyszerű ötletből indult ki. Rengeteg olyan labdarúgó van a világon, akik egyénileg nagyon tehetségesek, azonban pont olyan országba születtek, ahol rajtuk kívül kevés megfelelő képességű játékos található. A legtipikusabb példa, amelyet az elmúlt években emlegetni szokott a közvélemény az Ryan Giggs, aki immár a 23. szezonját tölti a Manchester Unitednél, ez alatt már elérte az 1000 mérkőzéses átlagot, az eredményeit pedig kár is lenne felsorolni, ugyanakkor a walesi válogatottal nem volt túl sikeres, sosem tudott pályára lépni egyetlen Európa- vagy Világbajnokságon sem⁸ (transfermarkt.de). Mi lenne akkor, ha az ilyen kiváló képességű, ám magukra maradt focistákat összegyűjtenénk egy csapatba és elindítanánk őket valamely tornán? Vajon lenne esélyük komoly eredményeket elérni?

Ezek a kérdések persze nem csak bennem merültek fel. Egy barátokkal történő meccsnézés rendszeres visszatérő témája, hogy „mi lenne, ha a törökök is kijutottak volna”; vagy, hogy „ezek a görögök itt vannak, miközben olyan játékosok nincsenek itt, mint...”. Persze nem csak a szurkolók, hanem az internetes oldalak és újságok is foglalkozni szoktak ezekkel a kérdésekkel, és különböző összeállításokat publikálnak azokról a játékosokról, akik lemaradtak egy-egy tornáról. Ezek az összeállítások főleg a versenyre kijutó országokon belül szemezgetnek a végleges csapatból kimaradók listájából, ám számos helyen beemelnek olyan játékosokat is, akik országa nem jutott ki a tornára⁹. Míg azonban a fent említett beszélgetések és listák megmaradnak találgatási síkon, addig én megpróbálom dolgozatomban továbbfejleszteni az alapötletet, megvizsgálni előnyeit és hátrányait, valamint megvalósításának lehetőségét. Természetesen vizsgálatom továbbra is csupán elméleti síkon tud működni, azonban igyekszem minél inkább figyelembe venni a gyakorlati élet nehézségeit, problémáit.

⁸ Ahhoz, hogy valaki részt vehessen egy labdarúgó Világ- vagy Európa-bajnokságon, ahhoz az szükséges, hogy az országának válogatottja sikeresen vívja meg a selejtezőket és hogy a csapat szövetségi kapitánya benevezze őt a tornán részt vevő 23 játékos közé.

⁹ Például: Prasetyo (2012), Turner (2011)

A javaslat érintettjei

Az első és talán legfontosabb kérdése egy ilyen felvetésnek az, hogy hogyan érintené a szereplőket egy ilyen csapat létrehozása, vagyis hogy kinek lenne érdeke egy ilyen módosítás bevezetése. Íme, a labdarúgás legfontosabb érintett-csoportjai:

1. **Játékosok:** az új verzióban ugyanannyi játékosnak lenne lehetősége megmutatnia tudását a tornán, mint a régi verzióban, így ebből a szempontból semleges a játékosoknak a változtatás. Más szempontok szerinti vizsgálathoz viszont érdemes rész csoportokra bontani a játékosokat:
 - a. Azon labdarúgók számára, akik országukkal amúgy is kijutnának a versenyre talán inkább negatívan értékelnék a változást, mivel így egy gyengébb csapat helyett egy potenciálisan erősebb csapattal szemben kellene kivívniuk a győzelmet. Az igazán nagy sztárok számára további hátrányt jelenthet, hogy egy ilyen csapat elvonhatja az irányukban lévő média-érdeklődést. Azonban a negatív érzéseknek a játékosok nem nagyon adhatnának hangot, mivel ez nem tüntetné fel őket túl jó fényben a közönség előtt.
 - b. Azon focisták számára, akik csapata általában vagy éppen kijut, vagy éppen csak lemaradt egy ilyen rendezvényről, előnyös lehet, hogy még akkor is van esélyük részt venniük a tornán, ha az adott selejtezősorozatban nem voltak elég erősek a válogatottjukkal. Így plusz lehetőségük lehet megmutatni tudásukat, ugyanakkor számolniuk kell az esetleges negatív véleményekkel is (például: „Nem is hajtott igazán, mert az esélyesebb csapattal akart kijutni.”).
 - c. Azon focisták számára, akiknek nincs valós esélyük válogatottjukkal sikeresen venni a selejtezősorozatot, ez a változás egy esélyt kínál arra, hogy ők is részt vehessenek egy ilyen tornán, így számukra egyértelműen pozitív hatása lenne ennek a változtatásnak. Emellett azoknak a játékosoknak, akik bekerülnének egy ilyen „válogatottba” várhatóan komolyan megnőne a marketingértékük is, ami szintén nem jelentene elhanyagolható szempontot számukra.
2. **Közönség:** ezeken az érintetteken belül is érdemes két csoportot elkülöníteni, mely csoportokat az egyszerűség kedvéért nevezzünk nézőknek és szurkolóknak. A néző az, aki normális esetben nem néz minden nap focit, csak egy-egy nagyobb meccset és világversenyt követ, és akinek nincs is igazán kedvenc csapata (kivéve, ha a saját

válogatottja kijutott a tornára). A másik kategória a szurkoló, aki rendszeresen követi a labdarúgást, meccsekre jár, és általában egy konkrét csapatnak szurkol ¹⁰. A két csoportot egy kicsit másként érinti egy ilyen változtatás: a szurkolót talán kicsit negatívan, hiszen elképzelhető, hogy pont az Ő országának válogatottja marad le a módosítás miatt a tornáról és így az „össz nemzeti” csapattal nehezebben tud azonosulni. Ezzel szemben az egyszerű néző számára kifejezetten jó lehetőséget a változás, hiszen így ha az ő országa nem is jutott ki a tornára, akkor is van egy olyan csapat, amiről úgy érzi, hogy őt képviseli a megmérettetésen. Azon szurkolók számára, akik országa kijutott a tornára ez a csapat egy potenciális fenyegetést jelenthet a végső győzelemre, míg a sima nézők számára valójában izgalmasabbá teszi a küzdelmet. Összefoglalva: a szurkolók számára elsősorban potenciális „fenyegetést” jelenthet egy ilyen csapat létrehozása, míg a nézők számára ez izgalmasabbá tenné a küzdelmet, illetve további azonosulási lehetőséget teremtené ez a változtatás.

3. **Nemzeti szövetségek:** a nemzetközi szövetségeket két csatornán keresztül érintené egy ilyen változtatás. Egyrészt kevesebb esélyük lenne arra, hogy a teljes csapatuk kijusson a tornára, másrészt pedig lenne esélyük arra, hogy amennyiben lemaradnak a tornáról, akkor is legyen lehetőségük legalább egy játékost delegáljanak a tornára. Mindezt tekinthetjük úgy is, hogy lenne egyfajta biztosításuk arra, hogy mindenképpen érintettek lesznek a tornán, ami a szponzorok megnyerésénél igen előnyös lehet a számukra. A kis országok szövetségének pedig ez egy egyértelmű lehetőséget jelenthet arra, hogy népszerűsítsék a labdarúgást az országukban, illetve hogy növeljék tekintélyüket a közvélemény előtt. A nagy futballhatalmak szövetségeit ezzel szemben inkább negatívan érintené ez a változtatás olyan módon, hogy eggyel több erősebb csapattal kell versenyezni a tornagyőzelemért.
4. **Nemzetközi szövetség:** ez a szervezet lehetne az egyik igazi győztese egy ilyen szabályváltoztatásnak, hiszen így jelentősen javíthatná a róla kialakult képet. Jelenleg a labdarúgás nemzetközi szövetségei nem örvendenek túl nagy népszerűségnek a közvéleményben, elég, ha csak a korrupciós gyanúkra vagy a gólvonal-technológiák körüli botrányok bevezetésére gondolunk (Origo, 2010). Ezzel szemben most el tudnának indítani egy olyan programot, amely a szurkolók és a játékosok számára is pozitív üzenetet közvetít: „nem csak magunkkal törődünk, hanem veletek is”. Egy ilyen javaslat elfogadása talán képes lenne javítani a szövetség megítélésén, újra

¹⁰ A szurkolók lélektanának megértésében sokat segíthet John King: A futball faktor című könyve.

pozitív színben tüntetné fel a szervezetet a nagyközönség színe előtt. Ennél sokkal kézzelfoghatóbb előnyei is lennének a változtatásnak: hatalmas show-t lehetne keríteni a csapat kiválasztási folyamata mellé, ami komoly szponzori bevételekhez juttathatná a szervezetet, illetve a médiaérdeklődés megemelkedésének köszönhetően növelhetné a többi hirdetési felületének érdekét is.

5. **Klubcsapatok:** a klubok közül biztosan lenne pár, amely rosszabbul járna egy ilyen változtatással. Valószínűleg egy kisebb csapat maradna le a tornáról, amely tagjai nem biztos, hogy mind légiósként szerepelnek valamely élbajnokságban, hanem páran közülük a hazai bajnokságukban játszanak. Ezek a klubok így nem lennének közvetlenül érintve a tornán, vagyis elesnének attól a potenciális bevételtől, amelyet egy jól sikerült verseny után kaphatnának, ha értékesítenék az egyik, a tornán befutó játékost. Számukra tehát nem lenne előnyös a torna. Ezzel szemben a nagyobb klubok számára ez egy lehetőség arra, hogy még több játékost nevezzenek a tornára, sőt egy „össznemzeti” csapatban való érintettség még nagyobb hírértékkel bírna az ő esetükben, így e klubok várhatóan támogatnának egy ilyen módosítást.
6. **Játékosügynökök:** az ügynököknek minden olyan lehetőség előnyös, amely növeli az általuk képviselt játékos(ok) ismertségét, népszerűségét, így számukra ez a módosítás – a fokozott média-érdeklődés miatt –előnyös lenne.
7. **Média:** a tévéknek és az újságoknak a többlet-hírverés egyértelműen előnyös, hiszen ők pont az érdeklődés növelésében érdekeltek. A módosításhoz kapcsolódó show-k, viták, adott esetben veszekedések növelik a nézettséget / olvasottságot. Ez egy olyan téma, amelyről mindenkinek lenne véleménye, így számos cikk, riportműsor készülhetne ezzel kapcsolatban.
8. **Hirdetők:** a már említett többletérdeklődés nyilván jó jön a hirdetőknél, még annak ellenére is, hogy valószínűleg emelkednének a hirdetési árak. Nagyon komoly verseny indulna el a „Rest of” csapat szponzorálásáért, hiszen az itt nyerő hirdetők elmondhatják magukról, hogy ők képviselik a világ többi részét a rendezvényen, ami komoly versenyelőnyt jelenthet számukra a tornáról lemaradó országokban.
9. **Edzők:** az edzők között is komoly versenyfutás indulna azért, hogy ki lesz e csapat edzője, ez egy nagyon komoly megtiszteltetést jelentene a befutó számára.
10. **Bírók:** a bírót azért érdemes még kiemelni, mivel rájuk érvényes az a szabály, hogy nem vezethetnek olyan mérkőzést, amelyben érintettek lennének országuk által (FIFA, 2008). Így azok a bírók, akik az „össznemzeti” csapat által lennének érintve így kicsit

hátrányosabb helyzetbe kerülnének, míg azok a játékvezetők, akik valamely kijutó országból érkeztek így még több lehetőséget kaphatnának a tornán.

A könnyebb átláthatóság kedvéért táblázatba foglalva is megjelenítem az érdekeltségeket.

1. táblázat: A módosítási javaslat érdekeltjei

	Nem érdekelt	Érdekelt
1	Nagyobb országok labdarúgói	Kis és közepes országok labdarúgói
2	Kijutott országok nézői és szurkolói	Nem kijutott országok nézői és szurkolói;
3	Kijutott országok nemzeti szövetségei	Nem kijutott országok nemzeti szövetségei
4		Nemzetközi szövetség
5	Kisebb klubok	Nagyobb klubok
6		Játékosügynökök
7		Média
8		Hirdetők
9		Edzők
10	Nem kijutott országok bírói	Kijutott országok bírói

Forrás: saját táblázat

Az 1. táblázatból is világosan látható, hogy az érintettek többsége érdekelt lenne egy ilyen módosítás bevezetésében. Ezt erősíti az a hatás, hogy amennyiben már csak felvetésre kerülne egy ilyen ötlet, akkor meglehetősen népszerűtlen lenne ez ellen felszólalni a nyilvánosság előtt, hiszen ez a tervezet tipikusan a „kisebb” emberek / országok esélyegyenlőségét erősíti, és így az ellene felszólalókat automatikusan negatív fényben tünteti fel (például: „Egy ilyen csapat ellen nem merne kiállni”). Ami viszont a javaslat elfogadásának szempontjából létfontosságú az az, hogy mind a nemzetközi szövetségnek, mind pedig az azt alkotó szövetségek többségének érdeke egy ilyen változtatás elfogadása. Igaz ugyan, hogy a nagyobb országok szövetségeit inkább negatívan érintené egy ilyen változtatás, azonban a nem kijutó országok számszerűen sokkal többen vannak, és minden tagország egyenlő súllyal vesz részt a szavazáson, így várhatóan inkább a kisebb országok kerekednének felül. Azt ugyanis meglehetősen nehéz elképzelni, hogy bármely kis ország szövetsége meg tudná magyarázni a saját közvéleményének, hogy miért szavazott egy olyan javaslat-tervezet ellen, amivel egyértelműen, mindenki számára jól megérthető módon jól járna a saját országa.

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy a nemzetközi labdarúgás szereplői érdekeltk lennének egy ilyen módosítás elfogadásában, sőt, a döntéshozók kifejezetten jól járnának a változás bekövetkeztével.

A javaslat megalkotása során figyelembe vett szempontok

Az előbbieken igyekeztem bemutatni, hogy az általam javasolt módosítás elfogadás nem lenne lehetetlen. Ideje tehát kicsit tovább gondolni az alapötletet és megvizsgálni a megvalósíthatóság kérdését. Ehhez három alapvető kérdésre kell válaszolnunk:

I. Kik azok a játékosok, aki közül válogatunk a csapat összeállításához?

Az első kérdés, hogy mely játékosoknak legyen lehetősége arra, hogy bekerüljenek a „Rest of” csapatba. A következő megoldási lehetőségek jöhetnek szóba:

1) Minden olyan játékos, akit nem neveztek a tornára

Előnyei:

- ez a legbővebb csoport, hiszen ebben az esetben olyan sportolók is kiválasztásra kerülhetnének, akik válogatottja kijutott a tornára, ők azonban valamilyen okból nem kerültek be a nevezett keretbe.
- abból a szempontból igazságos verzió, hogy minden játékosnak két esélye van a tornán való részvételre: vagy kijut a saját válogatottjával, vagy pedig ha ez nem sikerül, akkor be tud kerülni az „össznemzeti” csapatba

Hátrányai:

- fennáll az esélye, hogy például egy második számú spanyol csapat kerül benevezésre;
- kevésbé teljesíti azt a célt, hogy kisebb országok játékosainak adjon esélyt;
- bizonyos országokat több csapat is képviselne a tornán;
- a kijutó válogatottak kereteinek benevezése csak közvetlenül a torna előtt történik, így addig nem lehetne összeállítani a „Rest of” csapatot

2) Minden játékos, akinek az országa nem jutott ki a tornára

Előnyei:

- ténylegesen a lemaradó országokat képviselné a csapat;
- könnyen elkülöníthető a potenciális jelöltek és a kizárt játékosok csoportja;
- időben összeállítható a keret;
- nincs lehetőség trükközésre azzal, hogy valaki a saját kijutott válogatottja helyett az „össznemzeti” csapatban szeretne szerepelni.

Hátrányai:

- egyfajta vigaszágat jelent, akik nem jutottak ki a saját csapatukkal, azoknak jár csak egy második esélye is;
- játékosok a saját válogatottjukban nem hajtanak teljes intenzitással, mivel az „Rest of” csapattal jobb esélyeik lennének a tornán.

3) Minden olyan játékos, akinek az országa nem jutott ki a tornára és ő maga még sosem szerepelt a konkrét versenysorozatban

Előnyei:

- az az elv húzódik a háttérben, hogy ilyen esélyt minden játékos csak egyszer kapjon az életében
- a lehető legtöbb játékosnak adja meg az esélyt a tornán való részvételre

Hátrányai:

- ez a legszűkebb merítési kör
- nem a legerősebb csapat képviselné a nem kijutó országokat
- azt, hogy egy játékost beneveztek a tornára még nem jelenti azt, hogy ott pályára is lépett
- sok vitára és taktikázásra adna okot a játékosok és a közvélemény szemében

Úgy gondolom, hogy a fent vázolt három lehetőség közül azok előnyeinek és hátrányainak összevetése után viszonylag egyértelműen kijelvezhetjük, hogy a második opció tűnik a leginkább megvalósíthatónak és a leginkább elfogadhatónak az érintettek számára, így én emellett a javaslat mellett teszem le a voksomat.

II. Milyen módszerrel állítsuk össze a csapatot?

A következő opciók jöhetnek számításba:

1) A csapat vezetésével megbízott edző állítja össze a keretet

Előnye:

- az edző taktikájának megfelelő keret;
- egyszerű rendezési elveket életbe léptetni;

Hátránya:

- egy ember / stáb szubjektív véleménye dönt, nincs bevonva a többi szereplő;
- kisebb show-t lehet keríteni a csapat összeállítása körül;
- egy konkrét személy lehet bűnbaknak megnevezni egy sikertelenebb torna után.

2) A keret szavazás alapján kerül összeállításra

a) Szurkolói szavazatok alapján:

Előnye:

- a legtöbb embert így lehet bevonni a keret összeállításába;
- a legnagyobb társadalmi érdeklődést így lehet összehozni.

Hátránya:

- könnyen befolyásolható valamely nagyobb népességű nemzet által;
- internetes szavazás esetén lehetőség lehet csalásokra.

b) Játékosok és / vagy edzők szavazatai alapján

Előnye:

- valóban a labdarúgás berkeiben jártas személyek döntenek a keretről;
- ki lehet védeni a nagyobb országok esetleges túlzott befolyását.

Hátránya:

- nehéz meghatározni, hogy milyen kör kapjon szavazati jogot;
- azok szavaznak, akik maguk is résztvevők lehetnek a választáson;
- kisebb média- és szurkolói érdeklődés várható ilyen lebonyolítási forma mellett.

c) Szakújságírók szavazatai alapján

Előnye:

- a labdarúgást ismerő emberek szavazata számít;
- a szavazók nem érintettek közvetlenül a szavazásban;
- nagy média-felhajtás lenne a szavazás körül.

Hátránya:

- nehéz meghatározni, hogy milyen kör kapjon szavazati jogot (pl.: bloggerek?);
- a szurkolók kevésbé lennének aktivizálva.

3) A keret edzői döntés és szavazás alapján kerül összeállításra: a kezdőcsapatra vagy pedig egy kezdőcsapatnyi játékosra (11 fő) a szurkolók szavaznak, a többi játékost (12 játékost) viszont a szintén szavazással kiválasztott edző választja ki ¹¹.

Előnye:

- szakmai és érdeklődés-felkeltési szempontok is érvényesülnek;
- az edzőnek van lehetősége arra, hogy a saját taktikájához alakítsa a keretet.

¹¹ Az amerikai kosárlabda bajnokság All Star gáláján így kerül összeállításra a két konferencia válogatottja (Wikipedia – NBA All-Star Game)

Hátránya:

- a „kezdőcsapatbeli” tagságot könnyen befolyásolhatják a nagyobb lélekszámú országok ¹²;
- érdemes valamilyen extra megszorítást alkalmazni.

4) Objektív szempontrendszer alapján áll össze a keret

Előnye:

- a lehető legjobban kizárjuk a szubjektivitást és az esetleges csalásokat a csapat összeállításából;
- a lehető leginkább figyelembe vehetőek a szakmai szempontok;
- sok különböző mutató kombinációjával jön létre a végleges szempontrendszer;
- év közben végig követhető, hogy aktuálisan éppen ki kerülne be a csapatba.

Hátránya:

- a szurkolók és a média kimarad a döntési folyamatból;
- a szempontrendszer összeállítása szubjektív módon befolyásolhatja a csapat összetételét;
- kérdéses, hogy mekkora időszakot vegyen figyelembe a szempontrendszer;
- a statisztikai mutatók sokszor nem mutatják meg egy játékos valós tudását, értékeit;
- meg kell várni a bajnokságok végét a végleges eredményhez, így pedig kevesebb idő áll a keret rendelkezésére.

Mint az a felsorolt opciók is mutatják, a csapat összeállításának módszertanára vonatkozó kérdés megválaszolása nem egyértelmű. Mind a hat lehetséges megoldási javaslat mellett és ellen is vannak érvek. Úgy gondolom, hogy ennek a kérdésnek a megválaszolása nem az én tisztem (én inkább megoldási javaslatokat vetek fel), ugyanakkor személyes véleményem szerint a 3) opció a leginkább elfogadható, mivel ez egyesíti az első két lehetőség előnyeit úgy, hogy közben minimalizálja a lehetséges ellenérveket. Ennek ellenére dolgozatom későbbi szakaszában – pont a lehető legnagyobb objektivitásra történő törekvés miatt – a 4) opciót fogom alkalmazni a modellezésemhez, ott ugyanis a lehető „legerősebb” csapat esélyeit próbálom meghatározni.

¹² Az NBA All Star gáláján rendszeresen kezdőként szerepelt a liga egyetlen kínai kosarasa Jao Ming, még ha ezt szakmai szempontok nem is támasztották minden esetben alá (például sérült volt 2006-ban). (Wikipedia – Yao Ming)

III. Milyen elvek mentén válogassuk ki a játékosokat?

Az előző két kérdés kapcsán már eldöntöttük, hogy kik közül válogatunk, és hogy milyen módszerrel állítjuk össze a tornára benevezett csapatot. Ahhoz azonban, hogy a keret tényleges meghatározása megtörténjen, érdemes tisztázni pár további szempontot, melyeket érdemes figyelembe venni a válogatás gyakorlati megvalósítása során.

- 1) **Az edző személyének kiválasztása:** az edzőt a játékosokhoz hasonlóan viszonylag sok módon lehet kiválasztani a csapat mellé. Ennek a kérdésnek az eldöntése akkor fokozottan lényeges, amikor az edzőnek van beleszólási lehetősége a keret összeállításába, ráadásul ebben az esetben az edző kiválasztásának időben meg kell előznie a keret kiválasztását. Az általam javasolt játékos-kiválasztási módszer (az egyszerűség kedvéért nevezzük „All Star” módszernek) esetén az a legpraktikusabb megoldás, ha a közönség egyidejűleg szavaz az edző személyére, illetve a kezdő 11-re, majd pedig a nyertes edző jelöli ki a keret fennmaradó részét. Lehetőség van olyan változat bevezetésére is, hogy az edzőt nem a közönség választja, hanem a játékosok vagy a többi edző. Ezzel egy szakmai szempontokat jobban figyelembe vevő rendszer jönne létre, azonban ez lehet, hogy kicsit túlbonyolítottnak tűnhet, illetve továbbra is érvényesek lennének az erre a kiválasztási módszerre érvényes hátrányok.
- 2) **Szűrt lista alkalmazása a szavazásoknál:** az összes szavazásos kérdésben kulcsfontosságú, hogy a szavazók egy előre összeválogatott listáról választhatnak jelöltet, vagy pedig lehetőségük van „bármire” szavazni. A szabad szavazás számos problémát felvet (például: az internetes közösség „felkap” valakit, aki még csak nem is labdarúgó és beszavazza a csapatba), ezért ésszerűnek tűnik előzetes listák összeállítása. Úgy gondolom, hogy ez az a pont, ahol össze lehet kapcsolni a szavazásos módszer(ek) előnyeit az objektív szempontok figyelembe vételének előnyeivel. A legjobb megoldásnak az tűnik, hogy egy bizottság által összeállított többkomponensű, objektív szempontrendszer alapján összeáll egy lista, amelynek tagjai közül választhatnak a szavazók. Ez a megoldás nem hagy teret az esetleges trükközésnek, hiszen előre definiált szempontok alapján, kvázi automatikusan jönne létre a lista, amelynek tagjaira szavazni lehetne a későbbiekben. A javaslatom szerint a szavazásra bocsátott listának posztonként 10 játékost kell tartalmaznia, akik közül a közönség kiválaszthatja a szerinte legjobb játékost.
- 3) **Posztonkénti szavazás:** rendkívül lényeges, hogy a szavazások úgy legyenek kiírva, hogy minden posztra megfelelő számú játékos kerüljön (legyen elég hátvéd is, ne csak

csatárok). Ebből a szempontból az UEFA „Team of the Year” (UEFA, 2012) szavazásának módszertana jó kiindulási alapot jelenthet, itt ugyanis a szavazóknak lehetőségük van, hogy először az általuk javasolt felállást válasszák, majd pedig e felálláshoz válasszanak játékosokat. Ezt a módszert annyiban módosítanám, hogy a taktikai felállásnak megfelelően kellene az adott posztokhoz felajánlani egy (bővebb) listát, hogy elkerüljük azt a problémát, hogy lehetőség legyen például négy balhátvédet benevezni a csapatba, miközben középhátvéd nem szerepel a csapatban. Ennek a kérdésnek a gyakorlati kivitelezésére a dolgozat modellezési részénél be fogok mutatni egy konkrét megoldási javaslatot.

- 4) **A szavazás technikai lebonyolítása:** javaslatom szerint a szavazást interneten keresztül kellene lebonyolítani. Ennek megvannak a veszélyei, azonban törekedni kell arra, hogy mindezt a legjobban minimalizáljuk. Mindenképpen alkalmazni kellene ún. captcha-t arra, hogy csak valódi emberek szavazhassanak. Ezen felül kérni kellene a szavazótól egy email címet, és csupán azt engedélyezni, hogy egy email címhez kapcsoltnak csak egy szavazatot lehessen leadni (vagy a később leadott szavazat automatikusan felülírja a korábbi szavazatot). Ez önmagában nem zárja ki a többszörös szavazókat, azonban legalább megnehezíti több szavazat leadását. A harmadik és egyben talán legfontosabb javaslatom az, hogy szavazni csupán azokból az országokból lehessen, amely országokat a „Rest of” csapat fog képviselni a tornán. Ezzel ki lehetne védeni azt, hogy a tornára kijutott csapatok szurkolói ne szavazhassák be az általuk leggyengébbnek vélt játékosokat azért, hogy ezzel a saját válogatottjuk esélyeit növeljék a tornán. Ez a lépés ugyan nem teljesen fair¹³, ráadásul valószínűleg csökkentené a csapattal kapcsolatos érdeklődést a kijutott országokban, ugyanakkor talán ez a legjobb megoldás arra, hogy az ellenérdekelt szurkolók hatását kiszűrjük. Ezen kívül a javaslat egyik célja az, hogy jobban bevonja a nem kijutó országok közönségét is a rendezvény körüli felhajtásba, ami egy ilyen megoldással könnyedén megtörténhetne.
- 5) **Az edző által kijelölt keret:** mindenképpen meg kell határozni, hogy a megválasztott edző hogyan jelölheti ki az általa benevezendő játékosokat. Két opció közül kell választani: (1) az edző csak a listára eredetileg felkerült játékosok közül választhat vagy (2) bárkit benevezhet a tornára, aki megfelel az alapkövetelményeknek¹⁴. Úgy

¹³ Például: a kijutott országban dolgozó vendégmunkások nem szavazhatnak ebben az esetben.

¹⁴ Alapkövetelmények: nem jutott ki az országa a tornára; a kontinensbajnokságokon csak az adott kontinensen található ország válogatottjában szereplő (vagy jogilag ott pályára léphető) játékos vehet részt.

gondolom, hogy ebben az esetben érdemesebb szabadabb kezet adni az edzőnek, mivel ő az, akinek a kezdőcsapatot és a taktikát össze kell állítania, így ő tudja a legjobban megítélni, hogy ki illeszkedik be a rendszerébe. Ezen felül azért várhatóan kevés olyan játékos lesz, aki nem került be az adott poszt legjobb 10 játékosa közé, ám az edző mégis kiválasztja őt erre a rendezvényre¹⁵ – véleményem szerint ebben a pár esetben is meg kellene bízni az edző döntésében.

- 6) **Objektív szempontrendszer összeállítása:** nem egyszerű kérdés, hogy milyen mutatóból állítjuk össze a szempontrendszert, amely alapján összeáll a szavazatokért küzdő lista. Az általam javasolt szempontokat a modellezés részben fogom bemutatni.
- 7) **Életkor szerinti differenciálás:** érdekes kérdés, hogy figyelembe kell-e (és ha igen, akkor mekkora súllyal) a játékosok életkorát a listák összeállításakor. Erre a kérdésre nem igazán adható egzakt válasz, itt sokkal inkább értékítéletről van szó¹⁶. Éppen ezért az a javaslatom, hogy ezt a szempont ne kerüljön be az értékelési szempontok közé, hiszen láthattunk már kiemelkedő teljesítményt nyújtó 18 éves és 40 éves játékost is a pályákon¹⁷, a közöttük való választást véleményem szerint a szavazókra kell bízni.
- 8) **Korábbi részvétel szerinti differenciálás:** mivel a javaslat mögött meghúzódó elv az, hogy olyan játékosoknak is lehetőséget biztosítsunk, akiknek nem volt még lehetőségük megmutatni magukat, ezért kérdéses az, hogy engedjük-e olyan játékosok részvételét a tornán, akik korábban már részt vettek a saját válogatottjukkal, azonban az aktuális versenyre nem jutottak ki. Úgy gondolom, hogy engedélyezni kellene az ő részvételüket is, mivel az ilyen irányú korlátozásra is igazak ugyanazok a hátrányok, amelyeket az I. kérdés 3-as opciójánál felsoroltunk, és amelyek jelentősen csökkentenék a javaslat társadalmi elfogadottságát.
- 9) **Egy országból beválogatott játékosok számának maximalizálása:** szavazási módszer alkalmazása miatt javaslatom szerint feltétlenül szükség lenne az egy országból benevezhető játékosok számára vonatkozó felső korlát alkalmazására. Erre azért van szükség, mivel el szeretnénk kerülni az olyan helyzeteket, hogy ha egy erős

¹⁵ Egy példa, ami könnyen előfordulhat: a játékos a szezon jelentős részét kihagyta sérülés miatt, de a torna idejére már felépült; ilyenkor ugyanis a képességei alapján lenne helye a listán, azonban az objektív szempontrendszer valószínűleg nem tudná kezelni ezt a helyzetet – kevés játszott mérkőzés – így pedig az adott játékos nem kerülne fel a szavazási listára.

¹⁶ Csak két példa a felmerülő érvekre: egy fiatal játékos pályafutásán nagyot lendíthet egy ilyen tornán való részvétel, míg egy idősebb játékos pályafutásának megkoronázása lehet ugyanez. Nehéz objektíven eldönteni, hogy melyik érv az erősebb ezek közül.

¹⁷ Egy-egy példa az olasz bajnokságból: Stephan El Shaarawy (Milan, 20 éves, 20 gól a szezonban március 15-ig), Javier Zanetti (Internationale, 39 éves, 41 mérkőzés csapatkapitányként március 15-ig) (transfermarkt.de)

válogatott valamilyen okból nem tudja kvalifikálnia magát a tornára, akkor az egész csapat be tudjon kerülni az egyéni szavazás útján az „össz nemzeti” csapatba ¹⁸, valamint a már sokszor felvetett problémát, mely szerint a nagyobb lélekszámú országok könnyen befolyásolhatják a szavazást. Ezt megelőzendő, be kellene vezetni egy korlátot az országok maximális arányára. A konkrét számon lehet vitatkozni, az én javaslatom az lenne, hogy a szavazással egy országból 3 játékos kerülhessen be a csapatba (amennyiben a szavazást több poszton is egy országból érkező játékosok vezetnék, akkor közülük a 3 abszolút értékben legtöbb szavazatot kapó játékos kerülne be), illetve az edző még további 2 játékost választhat ki az adott országból, így tehát összesen 5 játékosal képviselhetné magát egy-egy ország a tornán. Ebben az esetben már talán kevésbé jogos az az ellenérv, hogy nem a legjobb játékosok képviselik a lemaradó országokat e korlátozás miatt, hiszen azon játékosok, akik a saját országukban nem tudnak a legjobb 5 játékos közé bekerülni, azok már kevésbé panaszkodhatnak az ellen, hogy kimaradtak a „Rest of” csapat keretéből.

10) Földrajzi szempontok figyelembe vétele: főleg egy világbajnokság esetén lehet érdekes az a kérdés, hogy a keret kialakításánál figyelembe kell-e venni azt, hogy a csapat tagjai – ne csak különböző országokból, hanem különböző kontinensekről is érkezzenek. Ezt úgy lehetne megvalósítani, hogy a keret kialakításánál lennének előre meghatározott kvóták a kontinensekről érkező labdarúgók számára. A kvótarendszer a világbajnokság lebonyolításában eleve érvényesül, hiszen itt is előre meg van határozva, hogy egy-egy kontinens hány csapatot küldhet a tornára. Ez a rendszer ugyan elsőre igazságosnak tűnhet, hiszen így minden kontinens képviselheti magát a tornán, ugyanakkor az így kiválogatott 32 csapat nem biztos, hogy valóban a legerősebb 32 válogatott, amely a világon található. Éppen ezért nem javasolom ilyen kvótarendszer bevezetését, mivel már így is minden kontinens képviseli magát a tornán, valamint a lemaradó országok közönsége elsősorban abban érdekelt, hogy a lehető legerősebb csapat képviselje őket a versenysorozatban.

11) Lefedett piac nagyságának figyelembe vétele: főként marketing-szempontról érdekes kérdés az, hogy az „össz nemzeti” csapatba választott labdarúgók mekkora országokból érkeztek, mekkora piacot lehet megnyerni az ő benevezésükkel. A dolgozatom kutatásán túlmutat annak meghatározása, hogy egy ilyen csapat

¹⁸ Ez a veszély igencsak reális, például a 2008-as EB-ről lemaradt az angol válogatott, melynek tagjai világszerte népszerű és elismert labdarúgók, akik valószínűleg egy szavazásos rendszerben nagy számban kerültek volna be a csapatba, még ha a valós teljesítményük nem is volt olyan kiemelkedő a megelőző időszakban. (transfermarkt.de)

benevezése pontosan milyen mértékű érdeklődésnövekedéssel járna az adott országokban, ugyanakkor azt hiszem, hogy viszonylagos bizonyossággal állíthatjuk, hogy számottevő növekedés következne be ennek hatására. Éppen ezért érzem fontosnak, hogy itt, az összeállítási elveknél megemlítssem ezt a szempontot is, mivel sajnos könnyen elképzelhető, hogy a lélekszámmal (piacmérettel) kapcsolatos érvek a gyakorlatban felülírják majd a szakmai szempontokat e javaslat esetleges későbbi társadalmi vitájában.

- 12) **Játékosok előzetes megkérdezése:** fontos lépés a gyakorlati megvalósítás szempontjából, hogy a játékosokat (és az edzőket) előzetesen meg kell kérdezni arról, hogy vállalnák-e a részvételt a „Rest of” csapatban a tornán, még mielőtt a szavazásra bocsátott listát véglegesítenék. Ennek elmulasztása kellemetlen következményekkel járna, így e lépés beépítése a rendszerbe mindenképpen ajánlott.
- 13) **Játékosok kizárása az összeállításból:** érdemes lehet megvizsgálni, hogy milyen olyan esetek lehetnek, amikor egy játékos – bár vagy a szavazatok alapján vagy az edző szándéka szerint – bekerülne a csapatba, azonban valójában mégsem tud részt venni a tornán. Ennek legtipikusabb indoka lehet egy esetleges sérülés vagy eltiltás, ugyanakkor előfordulhat az is, hogy a játékos úgy dönt, hogy ő nem szeretne részt venni a tornán ilyen formában. Érdekes kérdés lehet az, hogy legyen-e lehetőség arra, hogy egy játékos részvételét nem megfelelő magatartása ¹⁹ vagy kirívó sportszerűtlenség elkövetése miatt ne engedélyezze a szövetség. Ennek abból a szempontból lehet szerepe, hogy így egy ilyen csapat igazi pozitív példaként jelenhet meg a közvélemény szemében, ez az az érték, amelyet a nemzetközi szövetség is mutatni szeretne. Ráadásul ez egy eszközt is jelenthetne arra, hogy valamilyen módon ösztönözzék a játékosokat arra, hogy a pályán kívül is példamutató magatartást tanúsítsanak. Annak meghatározása, hogy pontosan milyen esetekben alkalmazná a szövetség a „vétójogát” egy játékoskal szemben összetettebb kérdés annál, mintsem hogy itt most ezt meghatározzam, azonban úgy gondolom, hogy egy ilyen elem beillesztése a javaslatba mindenképpen példaértékű lenne. Ami viszont feltétlenül szükséges, az az, hogy ez vétójog alkalmazásának szempontrendszerre nyilvános legyen és így a játékosok már előre tudatában legyenek a tetteik ilyen irányú következményeinek.

¹⁹ A fiatal és rendkívül sikeres labdarúgók hajlamosak úgy gondolkozni, hogy rájuk a nem vonatkoznak a hétköznapi emberekre érvényes szabályok, és így kifejezetten rossz példát mutatnak a fiatalabb generációk számára. Sajnos számos példát tudnánk hozni csak a legutóbbi évekből is ezzel kapcsolatban (például: Balotelli blog)

A végleges javaslat és ennek gyakorlati megvalósítási lehetőségei

Itt az idő, hogy összefoglaljam az előzőekben kifejtett javaslataimat. A következőről lenne szó a tehát: a labdarúgó válogatott világversenyeken a kijutó válogatottak számát eggyel csökkenteni kellene és az így fennmaradó helyre a tornáról lemaradó országok legjobb játékosaiából álló „Rest of” csapat kerülne benevezésre. Ennek a csapatnak minden olyan játékos a tagja lehet, akinek az országa nem jutott ki a rendezvényre és aki elfogadta a felkérést az „össznemzeti” csapatban való szereplésre. A keret összeállítása a következőképpen történne: a szervezésért felelős nemzetközi szövetség egy előre meghatározott objektív szempontrendszer alapján összeállít posztonként egy listát a legjobb játékosokról, illetve egy listát a legjobb edzőkről (vagyis összesen 12 listát), amely játékosokra és edzőkre az interneten szavazhatnának azon országokból, akik nem jutottak ki a tornára a saját válogatottjukkal. A szavazást követően összeállna a keret egyik fele, a további 12 játékosra pedig a megválasztott edző tehet javaslatot a saját elképzelései szerint, úgy, hogy közben egy nemzetből sem nevez több játékost a meghatározott limitnél. Az így összeállt keret tagjaira a nemzetközi szövetségnek előre meghatározott szempontok szerint van vétőjoga. Amennyiben a nemzetközi szövetség elfogadja a keretet, akkor az így véglegesedik, és ez a csapat fogja képviselni a nem kijutó országokat a tornán.

Az előző bekezdésben összefoglaltam tehát a javaslatom lényegét, így most itt az idő, hogy megvizsgáljuk ennek a gyakorlati megvalósulási lehetőséget és korlátait. A korábbiakban végig úgy hivatkoztam a szóba jöhető tornákról, mint világversenyek. Ennek az volt az oka, hogy viszonylag korlátozott számú versenysorozat van, ahol lenne valós értelme bevezetni ezt a módszert²⁰. A válogatottak számára alapvetően kontinenstornák és a világbajnokság jöhet szóba. Vegyük sorba a bevezetési lehetőségeket ezeken a tornákon²¹:

- **Afrikai Nemzetek Kupája:** az Afrikai Labdarúgó-szövetségnek (CAF) összesen 53 tag-szövetsége van, melyek közül 16 juthat ki a tornára
- **Európa-bajnokság:** az Európai Labdarúgó-szövetségnek (UEFA) összesen szintén 53 tag-szövetsége van, amelyek közül 16 juthat ki a tornára, ám a 2016-os tornán már 24 csapat vehet majd részt

²⁰ Legalábbis a labdarúgás területén. A javaslatom ugyanis alkalmazható bármely csapatsportág világversenyein, ám ezekre dolgozatomban nem térek ki.

²¹ A következő felsorolásban bemutatott adatok forrása a FIFA hivatalos honlapja.

- **Ázsia Kupa:** az Ázsiai Labdarúgó Szövetségnek (ACF) 47 tag-szövetsége van, melyből 16 vehet részt a tornán
- **OFC-nemzetek kupája:** az Óceániai Labdarúgó szövetségnek (OCF) 11 tag-szövetsége van, melyek közül 8 vehet részt a tornán
- **CONCACAF-aranykupa:** az Észak- és Közép-amerikai, Karibi Labdarúgó-szövetségek Konföderációjának (CONCACAF) 40 tag-szövetsége van, melyek közül 12 vehet részt a tornán
- **Copa América:** a Dél-amerikai Labdarúgó-szövetségnek (CONMEBOL) 10 tag-szövetsége van, akik közül minden csapat részt vehet a tornán
- **Világbajnokság:** a Nemzetközi Labdarúgó-szövetségnek (FIFA) 208 tag-szövetsége van ²², akik közül 32 vehet részt a tornán

A fenti felsorolásból látható, hogy a dél-amerikai és az óceániai kontinenstornán eleve nincs értelme a javaslat bevezetésének, hiszen gyakorlatilag minden ország részt tud venni a tornán. A CONCACAF-aranykupa esetén azért szintén nem lenne túl sok értelme bevezetni ezt a módszert, mivel a tornáról lemaradó országok jelentős része a Karibi-szigetvilágban található és ezen országok labdarúgó kultúrája igencsak elmarad a többi térségbeli országétól, így az ezen országok labdarúgóiból összeállított csapatnak sem lenne túl sok esélye arra, hogy maradandót alkosson a tornán. Ez hasonlóan igaz lehet az Ázsia Kupára is, itt azonban már sokkal kisebb a tornáról lemaradó és kijutó országok közötti különbség. Ahol igazán értelme lenne a javaslat bevezetésének az az Európa-bajnokság és az Afrikai Nemzetek Kupája lenne, ám itt Európában a közeljövőben változni fog a torna lebonyolítása, és 24 csapat esetén már nem feltétlenül lenne esélye a lemaradókból összeállított csapatnak. Ahol viszont ténylegesen működhetne a javaslatom, az a Világbajnokság, mivel ebben az esetben egy „Rest of the World” csapatnak valóban lehetne esélye.

Természetesen, mint minden újításnak, ennek a javaslatnak is lennének ellenzői, akik komoly érveket is fel tudnának hozni a módosítás ellen. Ezek egy része egyfajta pozitív értelemben vett nacionalizmusból származik (például: „Ez egy nemzetek közötti torna, amelyen csak országok vehetnek részt”²³; „Minden országnak van esélye kijutni, aki nem jut ki az nem érdemli meg, hogy részt vegyen”), míg a másik része abból a korábban már taglalt

²² Nem minden ország tagja a FIFA-nak azok közül, akik valamely régiós szövetség tagjai (ezekből összesen 214 van)

²³ Technikailag ez a mai nap sem igaz, hiszen a FIFA-tagok között több olyan szövetség is található, amely nem rendelkezik önálló országgal (például: Anglia, Skócia, Wales, Észak-Írország, Feröer-szigetek)

szemléletből következik, hogy a labdarúgásra, mint csapatsportra tekint, ahol egy csapat szerepel, nem pedig egyének összessége. Az itt felsorolt ellenérvek nagy része teljes mértékben védhető álláspontot képvisel, ugyanakkor úgy gondolom, hogy a javaslatom egy alapvető szemléletváltást követel meg a válogatott labdarúgás kedvelőitől. Az általam javasolt szemléletben valójában nincs semmi új mondanivaló, csupán a klubfutball egyénre épülő szemléletét próbálom beépíteni a válogatott sportba is, méghozzá olyan módon, amely megfelel a modern kor kihívásainak és talán elfogadható az érintett szereplőknek is.

Végezetül engedjék meg, hogy egy megvalósult példával illusztráljam, hogy a javaslatom nem is annyira megvalósíthatatlan, mint amennyire jelen fázisában még tűnik. Az Olimpiai Játékok labdarúgótornáján ²⁴ – hasonlóan minden más sportághoz – a hazai válogatott automatikus indulási jogot kap, azonban a 2012-es londoni játékok során ezzel kapcsolatban problémák merültek fel, mivel Nagy-Britanniának nincs egységes labdarúgó-szövetsége, az UEFA-nak és a FIFA-nak ugyanis az angol, a skót, a walesi és az észak-ír szövetség is a tagja. Végül hosszú viták után úgy döntött az érintett négy szövetség, hogy egy közös, össznemzeti csapattal indul el a tornán. Az így benevezett „Team GB” erre az egy versenyre jött létre, és bár teljesítménye elmaradt a (főként hazai) várakozásoktól (a negyeddöntőben büntetőkkal kikaptak Dél-Koreától), ám mégis megmutatták, hogy van valós alapja az általam javasolt koncepciónak, és hogy érdemes ezzel a témával a jövőben részletesebben is foglalkozni.

²⁴ Az olimpiai labdarúgótornáról azért nem esett szó korábban, mivel ez valójában sokkal inkább felel meg egy utánpótlás-tornának, mintsem egy felnőtt világversenynek.

A módosítási javaslat modellezése²⁵

A vizsgálat lépései

Dolgozatom második részében azt a hipotézisemet fogom vizsgálni, miszerint egy, a válogatott tornára nem kijutó országok játékosából összeállított csapatnak lenne esélye arra, hogy komoly eredményt érjen el a versenyen. A komoly eredmény e vizsgálat keretében úgy fogom definiálni, hogy az általam benevezett csapat tovább tudna-e jutni a csoportjából, vagyis elképzelhető-e, hogy a kijutó országok csapatainak felénél (a csoportkör után feleződik a mezőny) jobb eredményt lenne képes elérni ez a csapat. Az ellenhipotézis az állításom ellentéte: egy ilyen csapatnak nem lenne esélye, hogy a mezőny első felében végezzen a versenysorozatban.

A vizsgálatomat a 2012-ben Lengyelország és Ukrajna által szervezett labdarúgó Európa-bajnokság adatain fogom elvégezni. Ugyan a korábbiakban már megemlítettem, hogy az Európa-bajnokságok a későbbiekben – lebonyolítási rendjük változásának köszönhetően – várhatóan már nem lesznek alkalmasak ilyen típusú csapatok benevezésére, azonban a legfrissebb, legaktuálisabb és a lehető legpontosabb adatokat kívántam használni az elemzésemhez²⁶. Ebben az esetben természetesen azokat a játékosokat vettem számításba, akik valamely európai ország állampolgárai, a csapat pedig ilyen formán gyakorlatilag egy „Rest of Europe” válogatottat jelent (továbbiakban „RoE”). A vizsgálatot hasonló módon lehet folytatni a korábbi vagy a következő világbajnokságra, vagy további kontinenstornákra is. Több ilyen jellegű esemény vizsgálatával természetesen jobb modellt kaphatnánk, azonban a felhasználandó adatok mennyisége és minősége miatt döntöttem úgy, hogy vizsgálatomban első körben csak ezt az egy tornát veszem figyelembe.

Vizsgálatom négy különálló lépésből fog állni. Az első és talán legkritikusabb lépést a RoE csapat összeállítása jelenti. A második lépésben igyekszem az EB végeredményét modellezni és meghatározni egy olyan erősort, amely magyarázza a végül megszületett végeredményt. Ezt követő körben meg fogom meghatározni, hogy a 2012-es EB-n mely csapat az, amelyet ki lehetne hagyni az indulók közül és a helyére be lehetne nevezni az előző pontban összeállított RoE csapatot. A negyedik lépésben pedig azt fogom megvizsgálni, hogy konkrétan mi is történne, ha az előző körben kizárt csapat helyére beneveznénk a RoE csapatot és az ő mutatóikat beillesztenénk a második lépésben megalkotott modellbe. E

²⁵ A fejezetben használt valamennyi adat és az ezekből levont következtetés a transfermarkt.de honlapján elérhető információkra épül. Éppen ezért ebben a fejezetben csak az ettől eltérő esetekben hivatkozom le az adatok forrását.

²⁶ Még frissebb adatokat jelentene a 2013-as Afrikai Nemzetek Kupájának vizsgálata, itt azonban az adatok nem állnak a kellő mennyiségben és minőségben a rendelkezésünkre.

negyedik lépés eredményei alapján igyekszem majd megítélni előzetes hipotézisem helyességét és végezetül összefoglalom vizsgálatom tapasztalatait is.

Alaphelyzet: Az EB lebonyolítása és eredménye²⁷

A 2012-es labdarúgó Európa-bajnokságot Ukrajna és Lengyelország rendezte. Magán az EB-n összesen 16 csapat vett részt, ám ahhoz, hogy ők idáig eljussanak, először egy selejtezősorozatban kellett részt venniük (kivéve a két rendező országot, akik a rendezés jogán vehettek részt a tornán). A selejtezőkben 51 válogatott képviseltette magát, akiket sorsolások útján csoportokra bontott a szövetség. Összesen 9 csoportot hoztak létre, amelyből 6 csoportba 6 csapat került, míg a maradék 3 csoportban 5 együttes szerepelt. A csoportküzdelmek során minden válogatott kétszer játszott a többi csapattal (egyszer otthon és egyszer idegenben) és ezek alapján alakult ki a csoport végeredménye. Az EB-re egyenes ágon kijutott valamennyi csoport nyertese, illetve a legtöbb pontot elért csoportmásodik is.²⁸ A fennmaradó 8 csoportmásodik páronként pótselejtezőt vívott egymással, ahol is a két mérkőzésből álló párharc győztese vehetett részt a tornán. A tornára kijutott országok a következők:

- Rendezés jogán: Ukrajna, Lengyelország
- Csoportelsők: Németország, Oroszország, Olaszország, Franciaország, Hollandia, Görögország, Anglia, Dánia, Spanyolország
- Legjobb csoportmásodik: Svédország
- Pótselejtezővel: Írország, Horvátország, Portugália, Csehország

A tornára kijutott országokat az UEFA korábbi teljesítményük (UEFA-együtthatójuk) alapján kalapokba sorolta²⁹, majd pedig e kalapokból sorsolta ki az EB csoportjait. A 2. táblázat ennek eredményét mutatja be:

2. táblázat: Az EB csoportbeosztása

	A csoport	B csoport	C csoport	D csoport
1. kalap	Lengyelország	Hollandia	Spanyolország	Ukrajna
2. kalap	Oroszország	Németország	Olaszország	Anglia
3. kalap	Görögország	Portugália	Horvátország	Svédország
4. kalap	Csehország	Dánia	Írország	Franciaország

Forrás: UEFA

²⁷ A fejezetben bemutatott rendszer adatainak forrása az UEFA hivatalos honlapja.

²⁸ Azért, hogy ebben a mutatóban az 5 csapatos csoportok tagjai ne legyenek hátrányban, a 6 csapatos csoportok esetén nem vették számításba a csoport utolsó helyezettje elleni eredményeket.

²⁹ Az UEFA meglehetősen vitatható gyakorlata, hogy a rendező ország(oka)t automatikusan az 1. kalapba, a legerősebb csapatok közé sorolja. Ez a módszer jelentősen hozzájárul ahhoz, hogy a kisorsolt csoportok erőssége (nehézsége) nem lesz egyenlő. Ez a módszer a későbbiekben még fontos szereppel fog bírni a modellezésben

A torna első felében a csapatok a csoportokban küzdenek meg egymással, minden válogatott játszik egyszer a többi csapattal. Ezt a 3 kört követően kialakul a csoport végeredménye, ami alapján a csoport első két helyezettje továbbjut, míg a másik két csapat búcsúzik a tornától (a 2. táblázatban félkövérrel jelöltem a továbbjutókat). A továbbjutó csapatok az előre meghatározott ágrajz szerint a negyeddöntőben folytatják, amely már egyenes kieséses lebonyolítású. Az EB eredményeit a 3. táblázat tartalmazza (a párharcok győztesei félkövérrel vannak kiemelve)

3. táblázat: Az EB egyenes kiesésű szakaszának eredményei

Negyeddöntő	Elődöntő	Döntő	Elődöntő	Negyeddöntő
Csehország	Portugália	Spanyolország	Németország	Németország
Portugália				Görögország
Spanyolország	Spanyolország	- Olaszország	Olaszország	Anglia
Franciaország				Olaszország

Forrás: UEFA

Az EB hivatalos végeredménye ezt követően alakult ki. Bronzmérkőzést nem játszottak, így mindkét, az elődöntőben szereplő csapat bronzérmesnek számít. Az 5-16. helyezésekért sem játszottak a csapatok mérkőzéseket, ezek meghatározása a szerzett pontok, a jobb gólkülönbség, majd pedig a több lőtt gól alapján történt. Ezek alapján az EB hivatalos végeredménye a következő.

4. táblázat: Az EB hivatalos végeredménye:

Helyezés	Válogatott	Helyezés	Válogatott
1.	Spanyolország	9.	Oroszország
2.	Olaszország	10.	Horvátország
3.	Németország	11.	Svédország
3.	Portugália	12.	Dánia
5.	Anglia	13.	Ukrajna
6.	Csehország	14.	Lengyelország
7.	Görögország	15.	Hollandia
8.	Franciaország	16.	Írország

Forrás: UEFA

A spanyol válogatott volt az első olyan csapat, amely meg tudta védeni Európa-bajnoki címét, ráadásul Spanyolország nyerte a legutóbbi Világbajnokságot is, így nem nevezhető igazi meglepetésnek ismételt sikerük. Ennek ellenére az EB még így is tartogatott számos érdekes eredményt (például: Hollandia „leszereplése”, Olaszország döntőbe jutása), ám ezekre a későbbiekben még részletesebben vissza fogok térni. Az utolsó helyet az írek szerezték meg, akik 3 vereséggel, mindössze egy rúgott és 9 kapott góllal érdemelték ki ezt a kétes dicsőséget maguknak.

1. lépés: A „Rest of Europe” csapat összeállítása

A potenciális jelöltek

A RoE csapatba olyan játékosok kerülhetnek be, akik valamely európai ország állampolgárai, és akik országa nem jutott ki a 2012-es labdarúgó Európa-bajnokságra. Ennek az alapfeltételnek természetesen több ezer labdarúgó meg tud felelni, így tovább kellett szűkítenem a valós bekerülési eséllyel rendelkező játékosok listáját. A szűkített lista összeállításának folyamata szükségszerűen tartalmaz némi szubjektivitást, azonban igyekeztem ezt a lehető legminimálisabbra csökkenteni. Az általam összeállított listára azon labdarúgók kerültek fel, akik:

- az legerősebb 5 európai topbajnokság (angol, spanyol, német, olasz, francia³⁰) valamely csapatában játszanak vagy
- az erősségi sorrendben következő 7 bajnokság (portugál, orosz, holland, ukrán, belga, görög, török) valamely élcsapatában játszanak vagy
- valamely gyengébb bajnokságban nyújtanak kiemelkedő teljesítményt vagy
- valamely olyan csapatban játszanak, aki az elmúlt években kiemelkedő eredményt ért el valamelyik európai kupában vagy
- rendszeresen kiemelkedő teljesítményt nyújtanak a válogatottjukban vagy
- a korábbi években megfeleltek valamely előző kritériumnak vagy akik
- valamilyen esemény kapcsán felhívták a közvélemény figyelmét magukra.

Az e szempontok közül legalább egynek megfelelő játékosok kerültek be a részletes adatokat tartalmazó adatbázisomba (vagyis a szűkített listára). Ezek alapján állt össze az összesen 298 játékost tartalmazó listám, amelyen a további vizsgálatokat végeztem. A játékosok nemzetiség szerinti elosztását az 5. táblázat tartalmazza.

³⁰ Jelen esetben eltekintettem attól a tényről, hogy az elmúlt egy évben a portugál bajnokság megelőzte a francia bajnokságot az UEFA rangsorában, mivel ez a helycsere inkább pár kiugró eredménynek köszönhető, mintsem a színvonal tényleges megváltozásának.

5. táblázat: A nem kijutó játékosok nemzetiség szerinti megoszlása

Nemzetiség	Játékosok száma	Nemzetiség	Játékosok száma
albán	3	macedón	3
belga	34	magyar	11
bolgár	8	moldáv	1
bosnyák	13	montenegrói	6
ciprusi	1	norvég	9
észak-ír	8	osztrák	16
észt	1	örmény	2
fehérorosz	2	román	14
feröeri	1	skót	16
finn	7	svájci	24
grúz	5	szerb	22
izlandi	6	szlovák	9
izraeli	14	szlovén	10
lett	4	török	32
litván	1	walesi	15

Forrás: saját táblázat

A 5. táblázatból kiderül, hogy az általam összeállított listában a legtöbb labdarúgóval Belgium és Törökország képviselteti magát, míg Svájc és Szerbia is több mint 20 játékost delegál. Ez nem túl meglepő, hiszen ezek azok az országok, akik az elmúlt években több-kevesebb sikerrel rendszeresen versenyben voltak a világversenyekre való kijutásért. Őket követi a kimaradó országok „második vonala” 8-16 játékosal. Tipikusan ezek azok az országok, akik egyszer-egyszer talán kivívják a kijutást a tornákra, de azért jellemzően inkább a kimaradók között szerepelnek. A sort a 8-nál kevesebb beválogatott játékosal rendelkező országok zárják, akik esetében egy ilyen világversenyre való kijutás kisebbfajta csodával érne fel. Fontos még megemlíteni, hogy összesen 30 ország képviselteti magát a listán a tornáról lemaradó 36 ország közül, ám az e listából is kimaradó országok a labdarúgás szempontjából teljesen „pofozózsáknak” számítanak, így az ő lemaradásuk erről a listáról nem jelent túl nagy meglepetést.

A játékosok adatai

Az adatbázis összeállítását teljes mértékben én végeztem, főként még az EB 2008. június 8-ai kezdete előtt. Munkámhoz több adatforrást is használtam. Az adatbázisban található primer változók neveit és az adatok forrását, valamint értelmezésüket az 1. Mellékletben található 23. táblázat tartalmazza. Minden játékos esetében 39 változó értéke került rögzítésre, melynek döntő többsége a játékos 2011/12-es szezonban mutatott teljesítményére vonatkozik. Az

általam összeállított adatbázisban összesen további 24 számított változó található, ezek nevét, számítási módját és értelmezését az 1. mellékletben található 24. táblázat tartalmazza.

A későbbiekben bemutatásra kerülő modellben természetesen nem használtam fel mind a 63 rögzített változót, azonban az adatbázis összeállításakor még nem tudtam, hogy e mutatók közül végül melyek lesznek azok, amelyeket beépíték a modellembe. Ezen kívül úgy gondolom, hogy egy ilyen részletes, sok változót tartalmazó adatbázis más irányú kutatások alapjául is szolgálhat a jövőben.

A későbbi kiemelt szerepe miatt fontos kitérni a játékosok posztjára. E változó attribútumainak meghatározása nem volt egy egyszerű feladat, hiszen gyakorlatilag ahány klub, annyiféle taktikai felállás, illetve a játékosok nagy része több poszton is képes játszani³¹. A játékosok besorolása ennek megfelelően nem volt egyszerű, minden játékost külön-külön meg kellett vizsgálni ebből a szempontból. A végső besorolás éppen ezért tartalmaz szubjektív elemeket, és ennél fogva potenciális tévedéseket is. Hosszas próbálkozás után végül úgy alakítottam ki a rendszert, hogy a változó a következő 8 értéket veheti fel: kapus, balhátvéd, középhátvéd, jobbhátvéd, védekező középpályás, támadó középpályás, szélső, csatár. A besorolásnál igyekeztem a figyelembe venni a játékosok teljes pályafutását, és nem csupán az utolsó klubjukban betöltött szerepüket és ennek megfelelően igyekeztem besorolni őket valamely előre definiált kategóriába. A játékosok posztok szerinti megoszlását a 6. táblázat mutatja:

6. táblázat: A nem kijutó játékosok posztok szerinti megoszlása

Poszt	Játékosok száma	Poszt	Játékosok száma
Kapus	27	Védekező középpályás	38
Balhátvéd	22	Támadó középpályás	41
Középhátvéd	43	Szélső	37
Jobbhátvéd	24	Csatár	66

Forrás: saját táblázat

A játékosok adatairól összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy az összeállított adatbázis 298 sorból és 63 oszlopból áll, és összesen 18 503 adatmezőt tartalmaz. Mivel ennek az adatmennyiségnek a jelentős része kézzel került rögzítésre, ezért sajnos elképzelhetők adatrögzítési hibák az adatbázisban, ezeket azonban igyekeztem pár ellenőrző-eljárással

³¹ Talán a kapusokat és a befejező csatárokat leszámítva – bár itt is láthattunk már érdekes helyzeteket, például a mexikói Jorge Campos aki 130 válogatott mérkőzésének egy részét kapusként, más részét pedig csatárként hozta össze, sőt, előfordult, hogy meccs közben váltott posztot. (transfermarkt.de)

minimalizálni ³². Ennek ellenére elképzelhető, hogy maradtak hibás adatok a táblákban, ezekért ezúton is elnézés kérek.

A modellezés módszertana

A módosítási javaslatom elméleti bemutatásánál javaslatot tettem arra, hogy egy „Rest of” típusú csapatot milyen módszerekkel és milyen elvek mentén érdemes összeállítani. A javaslat modellezése során azonban nem e javaslatot fogom követni. Ennek oka, hogy a javaslatom tartalmaz a nagyközönség számára nyitott szavazást, amelyet viszont egy személyben nem tudtam volna megvalósítani. Ennek a problémának két lehetséges megoldási módját láttam:

- 1) További emberek bevonásával egy szűkebb körű szavazást végezni, amely meghatározza a RoE csapat kezdőjátékosait az eredeti javaslatomnak megfelelő módszertanban.
- 2) Kidolgozni valamilyen objektív módszertant, amelyet alkalmazva a modellezésből kizárom a szubjektív faktort (a kis mintás szavazást).

Dolgozatom elkészítésekor végül a második verzió mellett döntöttem, még hozzá több indokból is. Egyrészt nem láttam biztosíthatónak, hogy megfelelően széleskörű szavazást le tudnék folytatni, ahol ráadásul nem torzítják az eredményeket (vagy legalábbis csak elfogadható szinten) a nemzetiségi hovatartozások. A másik indok az volt, hogy a vizsgálatom célja az, hogy elméleti síkon meg tudjam mutatni, hogy egy ilyen összeválogatott csapatnak lenne esélye egy tornán, ennek a célomnak pedig egy objektív mutatók alapján összeválogatott „legjobb” csapat tud a leginkább megfelelni. Ennek megfelelően kidolgoztam egy viszonylag sok tényezőre épülő modellt, amely alapján összeállítottam a „Rest of Europe” csapatomat.

Első körben csökkentettem az eredetileg összeállított 298 fős listát két szempont szerint. Először is kizártam a listáról azokat a játékosokat, akik ugyan tehetségük és mutatóik alapján be tudtak kerülni a listára, azonban az EB ideje alatt valamilyen sérüléssel küszködtek, így mindenképpen lemaradtak volna a rendezvényről. Ennek a szűkítésnek esett áldozatul például Darren Fletcher, Nemanja Vidic vagy éppen Gera Zoltán. A sérülés miatt kizárt 18 játékos teljes listáját az 1. melléklet 25. táblázata tartalmazza.

A listaszűkítés második körében kizártam azokat a játékosokat, akik a szezonban nem töltöttek legalább 1000 percet a pályán. Itt a határvonal meghúzása kicsit önkényesnek tűnhet,

³² Szöveges cellák esetén szűrések segítségével ellenőriztem az esetleges elgépeléseket, míg szám formátumú celláknál a kiugró értékek valóságát vizsgáltam meg egyesével.

ez azonban azt jelenti a gyakorlatban, hogy az adott játékos egy év alatt nem töltött pályán 11 mérkőzésnyi időnek megfelelő percet, vagyis nehezen mondható el róla, hogy alapembernek számítana a klubjában. Már pedig azok a játékosok, akik még a saját klubjukban sem férnek be a csapatba sajnos nincsenek benne abban a meccsrutinban, nincsenek hozzászokva (legalábbis az elmúlt idény alapján) a rendszeres pályára lépésből adódó sorozatterheléshez, amelyet egy több hetes versenysorozat megkövetel. Ennek a szűkítésnek összesen 19 áldozata volt, akik között vannak fiatal tehetségek (például: Nuri Sahin vagy Romelu Lukaku), vannak pályájuk csúcsán már túl lévő volt sztárok (például: Eidur Gudjohnsen vagy Aleksandr Hleb), illetve olyan játékosok is, akik sérülés miatt voltak kénytelenek kihagyni a szezon jelentős részét, ám azóta még nem tudtak játékba lendülni (például: Tranquillo Barnetta). Az összes kizárt játékost az 1. melléklet 26. táblázata tartalmazza.

A lista két lépésben való szűkítése után 261 játékos maradt a végleges listámon. Ezt követően a játékosokat a fentiekben meghatározott posztjaik szerint szétosztottam 8 különálló listára, melyeket ezentúl egymástól elkülönítve kezeltem. A konkrét keret összeállításához a következő kritériumok határoztam meg:

- az összeállítandó keretnek összesen 23 tagja lehet, melyből 3 fő kapus és 20 fő pedig mezőnyjátékos
- olyan keretet kell összeállítani, amely többféle taktika megvalósítására képes.

A definiált kritériumok közül az első teljesítése nem jelent gondot, ám a második kritérium konkrét meghatározása nem volt egyszerű. Több szempontból is megvizsgáltam az EB-re kijutott válogatottak kereteit és végül egy ehhez hasonló struktúrát alakítottam ki a saját csapatom számára. Ennek megfelelően a következő keretszámokat határoztam meg:

7. táblázat: A RoE csapat posztonkénti keretszámai

Poszt	Keretszám	Poszt	Keretszám
Kapus	3	Védekező középpályás	2
Balhátvéd	2	Támadó középpályás	4
Középhátvéd	4	Szélső	2
Jobbhátvéd	2	Csatár	4

Forrás: saját táblázat

A végleges keretbe való bekerülésért a játékosoknak a saját posztjukon belüli versenyben a keretszámoknak megfelelő legjobb x játékos között kellett végezniük. Minden poszt esetében 14 indikátorban elért teljesítmény vizsgáltam, ám ezen indikátorok posztonként eltérőek voltak. Az 8. táblázatban összesítettem, hogy az adott posztoknál melyik indikátorokat vettem figyelembe a végső sorrend eldöntéséhez.

8. táblázat: A RoE összeállításánál figyelembe vett indikátorok

Indikátor	Kapus	Balhátvéd	Középhátvéd	Jobbhátvéd	Védekező kp.	Támadó kp.	Szélső	Csatár	Legjobb érték
1 <i>Magasság</i>	X								maximum
2 Válogatott meccs	X	X	X	X	X	X	X	X	maximum
3 Válogatott gól		X	X	X	X	X	X	X	maximum
4 Klub helyezés	X	X	X	X	X	X	X	X	minimum
5 Klub rúgott gól						X	X	X	maximum
6 Klub kapott gól		X	X	X	X				minimum
7 Klub pontszám 2012	X	X	X	X	X	X	X	X	maximum
8 Klub 2012-es arány	X	X	X	X	X	X	X	X	maximum
9 Klub ranglista	X	X	X	X	X	X	X	X	minimum
10 Bajnokság ranglista 2012	X	X	X	X					minimum
11 Nemzetközi perc		X	X	X	X	X	X	X	maximum
12 Hazai perc		X	X	X	X	X	X	X	maximum
13 <i>Összes perc</i>	X								maximum
14 <i>Összes „clean sheet”</i>	X								maximum
15 Piaci érték	X	X	X	X	X	X	X	X	maximum
16 Szorzóval súlyozott gólok száma					X	X	X	X	maximum
17 Szorzóval súlyozott gólpasszok száma					X	X	X	X	maximum
18 Szorzóval súlyozott gólok és gólpasszok összege		X	X	X					maximum
19 Perc / szorzóval súlyozott gólok és gólpasszok összege		X	X	X	X	X	X	X	minimum
20 Csapat által rúgott / hazai gólok és gólpasszok összege		X	X	X	X	X	X	X	maximum
21 <i>Nemzetközi perc / kapott gól</i>	X								maximum
22 <i>Hazai perc / kapott gól</i>	X								maximum
23 <i>„Clean sheet” / összes meccs</i>	X								maximum
24 <i>Kapott gól / „clean sheet”</i>	X								minimum

Forrás: saját táblázat

Az előbbiekben bemutatott indikátorok összessége jelenti azt az objektív szempontrendszert, amely alapján meghatározásra kerül a RoE csapat kerete. Összesen 24 indikátort definiáltam a meglévő primer és számított változók segítségével. Hat olyan indikátort választottam, amely minden poszt esetén számításba került (ezeket félkövérrel jelöltem a táblázatban). Ezek közül 4 indikátor a játékos klubcsapatának teljesítményére, egy a játékos válogatott mérkőzéseinek számára (ami a játékos nemzetközi rutinját mutatja), egy pedig a játékos becsült piaci értékére vonatkozik. Hét olyan indikátort határoztam meg, amelyet csupán egy poszt esetén veszek figyelembe. Ezek az indikátorok kivétel nélkül a kapus poszthoz kapcsolódnak és az összes perc játszott perc kivételével más poszton nem is lennének értelmezhetőek. A sorok végén feltüntetett legjobb érték kategória azt jelöli, hogy szakmai szempontból a legjobb értéknek a legalacsonyabb (minimális) érték számít vagy pedig a legmagasabb (maximális) érték, vagyis azt mutatja meg, hogy a skála milyen irányú.

Az itt bemutatott indikátorok jelentik a modell kulcstényezőit, hiszen ezek alapján áll össze az a csapat, amely a későbbi vizsgálatok tárgyát fogja képezni. Az indikátorrendszer összeállításánál igyekeztem ügyelni arra, hogy:

- lehetőleg ne befolyásolja a rendszert az, hogy az adott játékos melyik országból származik (ezért nem került be például az indikátorok közé a válogatott helyezése a világranglistán);
- díjazva legyen az, aki erősebb bajnokságban, erősebb klubban játszik;
- az értékelés főként a 2011/12-es idény teljesítményén alapuljon, de legyenek benne hosszabb időtávra vonatkozó indikátorok is;
- a klubteljesítményt és az egyéni teljesítményt mérő indikátorok egyensúlyban legyenek egymással;
- a minél több játszott perc díjazva legyen;
- a támadó szellemű játék díjazva legyen
- és a modell valamilyen formában figyelembe vegye a játékos ismertségét, piaci értékét is.

Ezen elvek mentén alkottam meg végül a fent bemutatott szempontrendszert, amely így az elérhető adatokra épít, a lehető legjobban kizárja a szubjektív faktorokat, és amely megfelel az előzőekben meghatározott elveknek.

Az indikátorok meghatározása mellett a másik fontos szempont az, hogy milyen módszerrel veszem számításba az indikátorokat a játékosok teljesítményének értékelésében. Ezt a kérdést

a következő módon oldottam meg a modellemben: sorba rendezem a poszton játszó játékosokat az indikátor értéke szerint, majd pedig a sorrendnek megfelelően „büntetőpontokat” osztok ki a játékosoknak. A legkisebb büntetőpontot a legjobb mutatóval rendelkező játékos kapja, míg a legnagyobb büntetőpont a leggyengébb mutatójú játékosnak jár. Amennyiben két vagy több játékos azonos eredményt ért el az indikátorban, akkor a nekik járó büntetőpontok átlagát kapják meg³³. Ezzel a módszerrel biztosítható az, hogy a különböző indikátorokban az értékek megegyezőségétől függetlenül minden esetben ugyanakkora összegű pontszám kerüljön kiosztásra. A sorba rendezést és a büntetőpontok kiosztását elvégzem valamennyi indikátorra, majd pedig összegzem az egyes játékosok által elért büntetőpontokat és így megkapom a játékosok összesített pontszámát. Ezt a folyamatot két lépésben végzem el: első körben valamennyi, az adott poszton szóba jövő játékost bevesztem a vizsgálatba, majd pedig kiválasztom közülük a 16 vagy 32 legalacsonyabb összpontszámot elért játékost³⁴, akikre újra elvégzem az egész vizsgálatot.³⁵ A végleges keretbe azok a játékosok kerültek be, akik a második körös vizsgálatot követően posztól függően 2, 3 vagy 4 legalacsonyabb pontszámmal rendelkeztek. Az általam választott módszer előnye, hogy egyszerű és könnyen kezelhető, valamint hogy így minden indikátor azonos súllyal szerepel a rendszerben. A módszer hátránya, hogy – mivel arányskáláról ordinális skálára térünk át – információt veszítünk el az alkalmazása közben. Igyekeztem úgy kialakítani a rendszert, hogy még így is elegendő információt használjak fel a modellben.

Előzetesen várt eredmények:

Az adatok rögzítése és a modell megalkotása után, ám még a konkrét vizsgálat lefolytatása előtt összeállítottam az általam várt végeredményt. Erre két okom volt: egyrészt kíváncsi voltam, hogy mekkora találati arányt tudok elérni egy ilyen csapat összeállításánál, másrészt pedig szerettem volna egy (előzetes) kontroll-csapatot, amelyhez mérten el lehet dönteni, hogy az összeállított modellem mennyire számít megbízhatónak. Az általam előzetesen tippelt keretet a 9. táblázat tartalmazza. A táblázatban félkövérrel jelöltem azokat a játékosokat, akiktől azt vártam, hogy a saját posztjukon a legjobb eredményt fogják elérni és így kvázi a kezdőcsapat tagjai lesznek.

³³ Például: ha két játékos azonos értéket ér el a kilencedik és a tizedik helyen, akkor mind a két játékos 9,5 pontot fog kapni. Ha 3 játékos ér el azonos értéket a második, a harmadik és a negyedik helyen, akkor mind a hárman 3 pontot fognak kapni.

³⁴ 16 játékost választottam ki ott, hol a posztra vonatkozó keretszám 2 vagy 3, míg 32 játékost ott, ahol a posztra vonatkozó keretszám 4.

³⁵ Erre azért van szükség, hogy a különböző posztokon játszó játékosok eredményei legalább valamilyen alapon összehasonlíthatóak legyenek. Bár a dolgozat keretében ezt az összehasonlíthatóságot nem használom ki, de későbbi vizsgálatoknál még szükség lehet erre.

Az általam tippelt keretről elmondható, hogy összesen 9 ország játékosai szerepelnek. A legtöbb játékost magasan a belga válogatott delegálná a csapatba, szám szerint 9 embert. Ez főként annak fényében meglepő, hogy a belga válogatott kifejezetten sikertelen volt az elmúlt időszakban a nemzetközi szinten: legutóbb 2002-ben vettek részt a világbajnokságon, míg Európa-bajnokságon való részvétel terén 1984 óta csak a Hollandiával közös rendezésű 2000 tornával dicsekedhetnek. A belgákon kívül még 3-3 játékost delegálna Szerbia és Svájc, a többi 6 ország már csak egy vagy két játékosal képviseltetné magát a keretben. Amennyiben csak a kezdőcsapatot vizsgáljuk, akkor ott 6 ország játékosaival találkozhatunk, ám már ebbe a csapatba is 4 belga játékos kerülne be. Mindenképpen érdemes még megemlíteni, hogy az összeállított 23 fős keretből 5 olyan játékos van, akik már korábban szerepeltek valamelyik Európa-bajnokságon (2008-ban a török Arda Turan és Volkan Demirel, valamint a svájci Stephan Lichsteiner, Gökhan Inler és Alexander Frei³⁶), sőt Alexander Frei már a 2004-es EB-n is pályára lépett.

9. táblázat: Az adatok ismeretében előzetesen várt RoE keret

	Játékos neve	Nemzetiség	Poszt	Klub
1	Samir Handanovic	szlovén	kapus	Udinese
2	Thibaut Courtois	belga	kapus	Atletico Madrid
3	Volkan Demirel	török	kapus	Fenerbache
4	Jan Vertonghen	belga	balhátvéd	Ajax
5	David Alaba	osztrák	balhátvéd	Bayern München
6	Branislav Ivanovic	szerb	középhátvéd	Chelsea
7	Vincent Company	belga	középhátvéd	Manchester City
8	Thomas Vermaelen	belga	középhátvéd	Arsenal
9	Neven Subotic	szerb	középhátvéd	Dortmund
10	Stephan Lichsteiner	svájci	jobbhatvéd	Juventus
11	Dusan Basta	szerb	jobbhatvéd	Udinese
12	Maurouane Fellaini	belga	védekező középpályás	Everton
13	Gökhan Inler	svájci	védekező középpályás	Napoli
14	Marek Hamsik	szlovák	támadó középpályás	Napoli
15	Eden Hazard	belga	támadó középpályás	Lille
16	Ryan Giggs	walesi	támadó középpályás	Manchester United
17	Axel Witsel	belga	támadó középpályás	Benfica
18	Gareth Bale	walesi	szélső	Tottenham
19	Arda Turan	török	szélső	Atletico Madrid
20	Alexander Frei	svájci	csatár	Basel
21	Edin Dzeko	bosnyák	csatár	Manchester City
22	Dries Mertens	belga	csatár	PSV
23	Kevin Mirallas	belga	csatár	Olympiakos

Forrás: saját táblázat

³⁶ Érdekesség, hogy ebből az 5 játékosból 4-es pályára is léptek a 2008-as EB-n a Svájc-Törökország mérkőzésen, míg Alexander Frei is csak sérülés miatt maradt le erről a találkozóról. (transfermarkt.de)

Az előzetesen várható játékosok klubjait vizsgálva azt láthatjuk, hogy Európa legjobb csapatai (a Bajnokok Ligája és az Európa Liga nyertese, az angol, az olasz és a német bajnok is) képviseltetik magukat a 18 klubból álló listában. Több játékost is delegálna az Udinese, az Atletico Madrid, a Napoli és a Manchester City is, míg a többi csapat csak egy-egy játékosal képviseltetné magát a keretben. A bajnokságok közül az angol Premier League 7 embert delegálna, míg az olasz Serie A-ból 5 játékos kerülne be a keretbe. A kisebb bajnokságok közül a portugálból, a svájciból és a törökből is egy-egy focistát válogattam be az előzetes keretbe. Érdekes még megjegyezni, hogy az 18 csapat közül a Baselen és a Fenerbahcen kívül minden klub delegált legalább egy játékost a 2012-es tornára.

A kapott eredmények

A vizsgálat lefuttatása után (melynek posztonként eredményeit a 1. számú melléklet 28-35. táblázatai mutatják be) összeállt a véglegesnek mondható keret:

10. táblázat: A modell alapján kapott keret

	Játékos neve	Nemzetiség	Poszt	Klub
1	Thibaut Courtois	belga	kapus	Atletico Madrid
2	Samir Handanovic	szlovén	kapus	Udinese
3	Megyeri Balázs	magyar	kapus	Olympiakos
4	Christian Fuchs	osztrák	balhátvéd	Schalke
5	Jan Vertonghen	belga	balhátvéd	Ajax
6	Branislav Ivanovic	szerb	középhátvéd	Chelsea
7	Vincent Company	belga	középhátvéd	Manchester City
8	Juhász Roland	magyar	középhátvéd	Anderlecht
9	Daniel van Buyten	belga	középhátvéd	Bayern München
10	Dusan Basta	szerb	jobbhátvéd	Udinese
11	Stephan Lichsteiner	svájci	jobbhátvéd	Juventus
12	Joe Ledley	walesi	védekező középpályás	Celtic
13	Bibras Natkho	izraeli	védekező középpályás	Rubin Kazany
14	Marek Hamsik	szlovák	támadó középpályás	Napoli
15	Eden Hazard	belga	támadó középpályás	Lille
16	Henrih Mkhitarian	örmény	támadó középpályás	Shaktar
17	Axel Witsel	belga	támadó középpályás	Benfica
18	Gareth Bale	walesi	szélső	Tottenham
19	Xherdan Shaqiri	svájci	szélső	Basel
20	Alexander Frei	svájci	csatár	Basel
21	Edin Dzeko	bosnyák	csatár	Manchester City
22	Dries Mertens	belga	csatár	PSV
23	Marco Streller	svájci	csatár	Basel

Forrás: saját táblázat

A végleges keret részletes értelmezése előtt még érdemes összevetni a várt és kapott eredményeket. A 23 fős keret tagjai közül 14 játékost találtam el előzetesen, közülük 8 esetben azt is sikerült eltalálnom, hogy bekerülnének-e a kezdőcsapatba vagy sem (vagyis hogy a posztjukon belül hányadik helyen végeznek). A találatom mellett azonban több eredmény is kifejezetten meglepetést jelentett számomra:

- 2 magyar játékos is bekerült a keretbe: Megyeri Balázs bekerülése talán nagyobb meglepetésnek tűnhet, mivel csak év közben sikerült bekerülnie a kezdőbe klubjában, ám az Olympiakos nagyon simán nyerte meg a viszonylag erős görög bajnokságot, illetve a kapus a BL-ben is bemutatkozhatott. Juhász Roland esete kevésbé meglepő, évek óta megbízhatóan teljesít belga klubjában és válogatottban is.
- A 2011/12-es s idényben nem túl jó teljesítményt nyújtó Daniel van Buyten bekerülése a keretbe mindenképpen meglepetés. Mindez annak köszönhető, hogy az ő esetében a csapatának jó teljesítménye kicsit elrejtette a játékos valós teljesítményét.
- A védekező középpályás posztján egyik játékost sem tudtam eltalálni, sőt, két olyan játékos került be erre a posztra, akik egyáltalán nem ismertek nemzetközi szinten (Joe Ledley és Bibras Natkho). Ebben az esetben elképzelhető lenne az is, hogy a kiválasztott indikátorok nem fedik le jól ezt a posztot, azonban ennél valószínűbb az a magyarázat, hogy e játékosok csapatai (Rubin Kazany és Celtic) olyan taktikai felállásban játszanak, ahol a védekező középpályás posztján játszó játékosok funkciója más, mint a többi csapat esetén és ebből fakad az ő előnyük ebben a modellben.

A két keret közti további eltérések nem jelentenek meglepetést, ezekben az esetekben minden különösebb fenntartás nélkül el lehet fogadni a kapott eredményeket.

A modell alapján összeállított keretben 11 ország képviselteti magát. Közülük (ismét) a belgák vannak a legtöbben, szám szerint 7 játékos került kiválasztásra az eljárás során. Második helyen a svájciak végeztek 4 focistával. Rajtuk kívül a magyarok, a szerbek és a walesiek képviseltetik magukat 2-2 játékosal. A válogatás nagy vesztesei a törökök, akik a várt 2 játékos helyett egyetlen labdarúgót sem delegálhatnak a keretbe a modell alapján. Ez abból a szempontból érdekes kérdés, hogy az EB-ről lemaradó országok közül lakosságszám szerint egyértelműen Törökország a legnagyobb, közel 74 millió lakosával. Megjegyzendő, hogy a kimaradó országok közül a második (Románia – 21,5 millió lakos) és a harmadik (Kazahsztán – 16,5 millió lakos) sem delegál egyetlen játékost sem a keretbe, miközben a 2,1 milliós Szlovénia és 3,1 milliós Örményország képviselteti magát a keretben (World Bank

Database). A kezdőcsapatba 7 ország játékosai kerültek be, ebből a belgák 3, míg a szerbek és a walesiek 2-2 játékost delegálhatnak. A keretbe bekerült játékosok közül négyen léptek már pályára korábban is az EB-ken (Stephan Lichsteiner, Alexander Frei és Marco Streller Svájcból, míg Christian Fuchs Ausztriából). Érdekesség, hogy pont ez a két ország volt, akik a legutóbbi EB-n a rendező ország jogán vettek részt.

A játékosok klubjait vizsgálva láthatjuk, hogy a legnagyobb csapatok továbbra is képviseltetik magukat a keretben, azonban a vártnál „kisebb” csapatokból (Anderlecht, Rubin Kazany) is be lehetett kerülni a csapatba. Mindenképpen meglepetés, hogy a legtöbb embert a keretbe a svájci bajnok Basel delegálhatja (3 fő), rajtuk kívül csak a Manchester City és az Udinese küldhet több mint 1 játékost a keretbe. A Basel eredménye főként annak fényében meglepő, hogy a 19 érintett csapatból ők az egyetlenek, akik egyetlen játékost sem küldhettek a 2012-es EB-re. A bajnokságokat vizsgálva jelentősen kisebb a vártnál az erősebb bajnokságok fölénye. Továbbra is az angol és az olasz bajnokságból került be a legtöbb játékos (4-4), azonban a spanyol, a német és a francia bajnokság összesen csupán további 4 játékost küld a keretbe, miközben volt, akinek a belga, vagy a skót bajnokságból sikerült bekerülnie a kiválasztott játékosok közé. Mindenképpen érdemes még megemlíteni azt, hogy a keret átlagéletkora 25,5 év, ám 7 játékos még nem töltötte be a 24-ik életévét a torna előtt és összesen hárman érték még csak el a 30 éves életkort a keret tagjai közül. Meglepetést jelent az is, hogy viszonylag kicsi válogatottbeli rutinnal is be lehetett kerülni a keretbe, hiszen Dusan Basta és Thibaut Courtois is csak egyszeres válogatottnak mondhatja magát, míg Megyeri Balázs még sosem lépett pályára a magyar felnőtt válogatottban.

Következtetések

Az itt bemutatott modellemben több-kevesebb sikerrel az objektív szempontok szerinti legjobb csapatot igyekeztem meghatározni. Mindez azonban valójában egy lehetetlen feladat, hiszen a játékosok teljesítménye rengeteg tényezőtől függ (aktuális forma, taktika, sérülések), amelyek modellezése nem megvalósítható. Ennek ellenére számos módon lehetne javítani az itt felvázolt modell pontosságán ³⁷, ám dolgozatomba csupán ezen adatok vizsgálata fért bele.

³⁷ Például ha minden országra kiterjedne az OPTA rendszer, vagy pedig, ha figyelembe vennénk olyan félig-meddig szubjektív tényezőket is, mint a WhoScored elég részletes statisztikai és osztályozási adatbázisa.

A fentiekben bemutatott modellem nem felelt meg minden elemében a korábbi, elméleti fejezetben bemutatott javaslataimnak. Ennek fő oka, hogy vizsgálatom során a legjobb csapatot kívántam összeállítani, míg a módosítási javaslatomnál ennél lényegesen több szempontot (például: lefedett piac nagysága, egy országból érkező játékosok számának korlátozása) is figyelembe kellett vennem. Mindenképpen fontos azt is hangsúlyozni, hogy semmi sem garantálja, hogy az általam összeállított keret ilyen formában valóban képes lenne csapatként szerepelni és sikereket elérni. Ehhez számos egyéb tényezőt is figyelembe kell venni (például: közös nyelv, idő kell egy csapat összeszokásához), melyeket sajnos nem lehet beépíteni a probléma modellezésébe.

Mindezen nehézségek ellenére, amennyiben egyszerűen csak az összeválogatott keretet nézzük, azt kell mondanunk, hogy ez a csapat a játékosok képességei és eddigi eredményei alapján igencsak sokra lehetne képes.

2. lépés: Az EB eredményének modellezése

A játékosok adatai

Az EB-re minden csapat 23 játékost nevezhet be, így 16 csapattal számolva összesen 368 játékost tartalmaz ez az adattábla. Az itt vizsgálandó valamennyi játékosra rendelkezésre állnak az 1. lépés során már bemutatott adatok (az 1. melléklet 23. és 24. táblázatában részletezett mutatók), illetve ezen a 63 mutaton felül még további 17 primer és 5 számított változó adatai is (ezeket a 2. melléklet 37. és 38. táblázata tartalmazza részletesen).

A modellezés módszertana

Annak érdekében, hogy vizsgálni tudjam az egyes válogatottak EB-n nyújtott teljesítményét, első lépésként az egyéni szintű adatokból aggregált, csapatszintű indikátorokat kellett létrehoznom. Ebben a folyamatban igyekeztem olyan indikátorokat létrehozni, amelyek ugyanazokból a primer adatokból építkeznek, amelyeket az 1. lépésben a RoE csapat összeállításához is felhasználtam. Az ebben a körben definiált indikátorokat a 11. táblázat tartalmazza.

11. táblázat: Az EB eredményeinek modellezéséhez felhasznált indikátorok

Indikátor neve		Érintett posztok	Posztok száma	Kiszámítás	Legjobb érték
1	A játékosok válogatott mérkőzéseinek súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$\sum (<\text{Válogatott meccs}> * <\text{EB relatív perc}>) / 11$	maximum
2	A csapat mezőnyjátékosai által szerzett válogatottbeli gólok súlyozott átlaga	2,3,4	10	$\sum (<\text{Válogatott gól}> * <\text{EB relatív perc}>) / 10$	maximum
3	A játékosok klubjainak átlagos bajnoki helyezése súlyozva	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Klub helyezés}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	minimum
4	A játékosok klubja által rúgott gólok súlyozott átlaga	4	5	$(\sum (<\text{Klub rúgott gól}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 5$	maximum
5	A játékosok klubja által kapott gólok súlyozott átlaga	1,2,3	6	$(\sum (<\text{Klub kapott gól}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 6$	minimum
6	A játékosok klubja által a 2011/12-es idényben elért UEFA-pontszámok súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Klub pontszám 2012}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	maximum
7	A játékosok klubjának teljesítményének súlyozott átlaga a 2011/12-es szezonban a korábbi 4 szezonhoz képest	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Klub 2012-es arány}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	maximum
8	A játékosok klubjának UEFA-ranglista helyezését súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Klub ranglista}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	minimum
9	A játékosok bajnokságának UEFA-ranglista helyezését súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Bajnokság ranglista 2012}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	minimum
10	A játékosok által a nemzetközi kupákban pályán töltött percek súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Nemzetközi perc}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	maximum
11	A játékosok által a hazai bajnokságban és kupában pályán töltött percek súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Hazai perc}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	maximum
12	A játékosok becsült piaci értékének súlyozott átlaga	1,2,3,4	11	$(\sum (<\text{Piaci érték}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 11$	maximum
13	A játékosok által szerzett bajnoksági szorzóval súlyozott gólok számának súlyozott átlaga	2,3,4	10	$(\sum (<\text{Szorzóval súlyozott gólok száma}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 10$	maximum
14	A játékosok által adott bajnoksági szorzóval súlyozott gólpasszok számának súlyozott átlaga	2,3,4	10	$(\sum (<\text{Szorzóval súlyozott gólpasszok száma}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 10$	maximum
15	A játékosok által szerzett 1 bajnoksági szorzóval súlyozott gólra vagy gólpasszra jutó lejátszott percek súlyozott átlaga	2,3,4	10	$(\sum (<\text{Perc} / \text{Szorzóval súlyozott gólok és gólpasszok összege}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 10$	minimum
16	A játékosok által szerzett gólok és gólpasszok összegének és a klub által szerzett hazai gólok arányának súlyozott átlaga	2,3,4	10	$(\sum (<\text{Klub rúgott gól} / \text{Hazai gólok és gólpasszok összege}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 10$	maximum
17	A csapat kapusai által 1 kapott gólra jutó lejátszott percek súlyozott átlaga	1	1	$(\sum (<\text{Összes perc}> / <\text{Összes kapott gól}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 1$	maximum
18	A csapat kapusai által kapott gól nélkül lejátszott mérkőzések súlyozott átlaga	1	1	$(\sum (<\text{"Clean sheet"}> / <\text{Összes meccs}> * <\text{EB relatív perc}>)) / 1$	maximum

Forrás: saját táblázat

Az indikátorok meghatározása előtt az átláthatóság növelése érdekében az eredetileg meghatározott 8 posztot a játékosok valós funkciói alapján 4 csoportba soroltam. Az 1. csoportba a kapusok, a 2. csoportba az összes hátvéd (bal-, jobb-, közép-), a 3. csoportba a védekező középpályások, míg a 4. csoportba a támadásért felelős játékosok (támadó középpályás, szélső, csatár) kerültek. A táblázat harmadik oszlopában már ezt a csoportosítást használok hivatkozási alapnak. A negyedik oszlopban található „Posztok száma” változó értéke az előbb említett „Érintett posztok” változóból következik. Ebben a lépésben semmi más nem történik, csupán összeadom azon játékosok számát, akik posztjuk alapján érintettek az adott indikátorban.³⁸ Az indikátorok meghatározásánál továbbra is igyekeztem figyelni arra, hogy az egyéni és a csapat teljesítményt bemutató indikátorok egyensúlyban legyenek és így a lehető legteljesebb képet nyújtsák a vizsgált területről. Az indikátorok definiálásakor, illetve a hozzájuk tartozó érintett posztok meghatározásánál odafigyeltem arra, hogy a különböző poszt-csoportok ugyanannyi indikátorban legyenek érintettek, és így a különböző posztokon játszó játékosoknak ugyanakkora súlya legyen a végeredményre. Ezt a célkitűzésemet végül csak részben sikerült teljesítenem, mivel a 2-es, 3-as és 4-es csoportba tartozó játékosok mindegyike 15 indikátorban érintett, miközben az 1-es csoportba tartozó kapusok csupán 12 indikátorba tartoznak bele. Ennek oka rendkívül egyszerű: a kapusok értékeit nincs értelme figyelembe venni egyetlen támadójátékra épülő indikátorban sem, így viszont 6 indikátor máris kiesett az ő esetükben. Hogy ezt a kisebb súly kompenzáljam, az indikátorok közé betettem két olyan mutatót is (a 17-es és a 18-as), amelynek értéke viszont kizárólag a kapusok teljesítményétől függ.

Az indikátorok kiszámítása oszlopban látható, hogy valamennyi mutatót súlyoztam az <EB relatív perc> változóval. Ez a változó azt mutatja meg, hogy milyen a játékos által pályán töltött percek és az általa maximális pályán tölthető percek aránya, vagyis hogy a csapat által játszott mérkőzések számának 90 perccel való felszorzásával kapott összes percből mennyit töltött a konkrét játékos a pályán. Amennyiben ennek a mutatónak az értékeit összeadjuk egy válogatottal, akkor összesen 1100%-ot fogunk kapni³⁹, hiszen összesen 11 posztban lehet a mérkőzések 100%-át a pályán tölteni. Ennek a mutatónak a súlyszámként való alkalmazása azért érdemes, mivel így lehetséges az, hogy az EB-n nyújtott valós teljesítményt valóban azoknak a játékosoknak a korábbi teljesítményével magyarázzuk, akik pályára is léptek a

³⁸ Az 1. csoport 1-et, a 2-es csoport 4-et, a 3-as csoport szintén 1-et, míg a 4-es csoport 5-öt ér, így jön ki összesen a 11 pályára lépő játékos.

³⁹ Feltéve, hogy a csapatból nem állítottak ki senkit a tornán, ebben az esetben ugyanis az összeg nem érheti el az elméleti maximumot.

mérkőzéseken, és akiknek így valóban volt lehetőségük arra, hogy befolyásolják csapatuk eredményeit. Úgy gondolom, hogy ez a megoldás hozzá fog minket segíteni ahhoz, hogy realisabb modellt kapjunk eredményül, mintsem ha a játékosokat azonos súllyal vennénk számításba minden indikátor kiszámításánál. A táblázat utolsó oszlopában szereplő legjobb érték – a korábbi indikátorok vizsgálatához hasonlóan – azt mutatja meg, hogy az adott indikátor esetében a legmagasabb vagy a legalacsonyabb érték számít a legjobbnak.

Az indikátorok felhasználási módjának meghatározása módszertani szempontból a legnehezebb kérdésnek bizonyult a vizsgálatom során. A problémát az jelenti, hogy egy ordinális skálán mért változót (az EB végeredménye, vagy akár csak az, hogy az egyik csapat legyőzi a másikat) kellene magyaráznunk csupa arányskálán mért változóval. Vannak ugyan erre vonatkozó eljárások (például ordinális logisztikus regresszió, lásd: Kabos), ám ezek alkalmazása meglehetősen nehézkes és ezek a módszerek is információvesztéssel járnak (Torra et al, 2005). Éppen ezért (egyelőre) elvetettem e módszerek alkalmazását és ismét az 1. lépésben már használt büntetőpontos módszer alkalmazása mellett döntöttem. Ennek megfelelően minden indikátorban meghatároztam az adott válogatotthoz tartozó pontszámot, majd pedig az indikátorok értékei szerint sorba rendeztem az országokat és az adott indikátorban elért helyezésük alapján büntetőpontot osztottam ki számukra. Az az ország érte el a legjobb eredményt az összetettben, akinek a büntetőpontok összege a legalacsonyabb volt.

A tudományos korrektség miatt mindenképpen meg szeretném említeni, hogy az ebben a lépésben alkalmazott módszertannal én sem vagyok teljes mértékben elégedett, az itt alkalmazott módszer miatt túl sok információt veszünk el a vizsgálat során, amely így kétségkívül a modell gyengülését eredményezi. Éppen ezért a témám következő kutatási céljaként más módszertan alkalmazását tűztem ki ennél a lépésnél.

Még egy kisebb módszertani problémát érdemes megemlíteni. Két olyan játékos van a 368 játékos közül, aki nem európai csapatból került be hazája válogatottjába: az ír Robbie Keane az amerikai Los Angeles Galaxyban, míg a svéd Christian Wilhelmsson a szaúd-arábiai Al-Hilalban játszott a 2011/12-es szezonban. Mindez azért jelent problémát, mivel az ő klubjaik így értelemszerűen nem szerepelnek az Európai Labdarúgó-szövetség rangsorában, vagyis a 6, 7, 8 és 9-es indikátorok esetében nem rendelkeznek alapadattal. Ezt a kérdést úgy kezeltem, hogy e négy indikátor esetében őket kihagytam az indikátor kiszámításából, vagyis az két válogatott csak 22 játékosal rendelkezik ezekben az esetekben.

A kapott eredmények

Az egyes indikátorokban kiszámolt értékeket a 12. táblázat tartalmazza. Ebben a táblázatban az indikátorok értékei alapján még nem rangsoroltam az országokat, sőt, a könnyebb kereshetőség kedvéért ABC-szerinti sorrendben közlöm az eredményeket. Az alapértékek meghatározása után elvégeztem az indikátoronkénti sorba-rendezést is, ennek eredményei a 13. táblázatban találhatók. Ebben a táblázatban már sorrendben vannak az országok az összesített pontszámuk alapján, tehát elmondható, hogy ez a táblázat tartalmazza a 2. lépésben felépített modellem végeredményét. Mivel döntetlen is előfordult az egyes válogatottak összpontszámai alapján (konkrétan az első helyen Spanyolország és Németország között), ezért ezt úgy jelenítettem meg a táblázatomban, hogy mindkét csapat az első helyen végzett, ám az az ország került a táblázat első sorába (Spanyolország), amely több első helyet szerzett az indikátorok egyesével történő vizsgálata során.

A 13. táblázat utolsó oszlopában („EB”) megjelenítettem az EB hivatalos végeredményét is azért, hogy összehasonlítható legyen a modellből kapott eredményekkel. Éppen ez az a tényező ugyanis ami rávilágít arra, hogy az általam alkotott modell direkt módon nem az EB végeredményét becsli meg, hanem egy erősrendet vázol fel a kijutott csapatok között. A verseny végeredményét azonban sokban befolyásolja a torna lebonyolítási rendje. Itt köszönnek vissza a korábbiakban már említett kiemelési módszer (kalapokba sorolás) problémái, amelyet az UEFA alkalmaz a csoportbeosztások kiosztásakor. Így fordulhatott elő ugyanis, hogy az 1. kalapba (vagyis elvileg a legerősebb válogatottak közé) került be a modellem szerint 1. Spanyolország, a 7. Hollandia, a 10. Ukrajna és a 12. Lengyelország. Nyilvánvalóan nem kell magyarázni, hogy az Európa- és Világbajnok Spanyolország nem azonos játékerőt képvisel, mint a 2 éve tétmeccsen pályára sem lépő Ukrajna vagy Lengyelország⁴⁰. Mindez egy jó példája annak, hogy a sorsoláshoz alkalmazott módszertan döntően befolyásolhatja a torna végeredményét.

⁴⁰ Mint rendező országok, nekik nem kellett selejtezőket vívniuk, így viszont nem is volt tétmeccsük ezen időszakban.

12. táblázat: A válogatottak konkrét eredményei az indikátorokban

Ország	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Anglia	39,3	4,8	4,0	80,1	38,5	16,8	17,6%	13,1	1,0	430,5	2772,4	20 222 980 €	13,0	10,8	248,3	14,6%	102,0	39,2%
Csehország	38,1	6,5	3,9	59,4	44,7	10,1	27,8%	70,6	10,0	648,3	2451,3	6 369 899 €	8,6	8,0	302,4	13,5%	78,1	33,9%
Dánia	32,1	4,3	6,2	36,5	48,7	5,7	17,0%	140,5	7,5	297,4	2747,8	5 632 811 €	6,2	9,5	261,2	17,1%	55,2	25,6%
Franciaország	29,4	3,6	3,4	65,0	44,5	20,3	24,7%	56,0	3,3	677,1	2970,0	17 924 369 €	15,4	17,0	263,8	16,6%	70,2	20,8%
Görögország	38,8	5,1	4,3	48,9	33,0	9,0	19,7%	93,4	9,4	417,8	1973,5	4 243 523 €	6,5	6,0	284,7	12,2%	71,0	29,9%
Hollandia	54,4	11,4	3,4	58,0	52,8	16,4	20,3%	52,2	3,7	379,6	2249,2	17 174 242 €	20,3	10,1	371,0	17,9%	56,2	27,3%
Horvátország	41,3	4,9	5,1	42,1	43,2	7,7	16,4%	117,6	5,0	233,8	2251,1	9 581 987 €	10,3	9,1	224,2	17,3%	69,1	21,7%
Írország	53,9	8,2	13,1	23,4	71,4	4,3	16,1%	233,6	1,3	181,9	2684,3	3 883 754 €	7,8	6,4	401,7	19,7%	60,1	22,9%
Lengyelország	26,6	3,2	6,0	56,6	50,4	7,4	20,9%	73,7	6,6	280,4	2272,7	4 936 364 €	11,5	11,4	235,3	17,0%	71,3	28,1%
Németország	41,3	11,2	2,7	63,8	23,3	24,1	23,6%	49,3	2,6	740,8	2614,5	22 474 545 €	16,0	17,7	294,0	19,7%	107,7	50,0%
Olaszország	38,0	3,4	3,4	58,7	30,8	7,2	13,1%	49,5	3,9	124,2	2757,0	15 990 080 €	11,0	9,8	245,6	15,3%	196,9	61,8%
Oroszország	43,3	5,7	2,3	51,0	53,3	17,2	24,6%	61,4	6,9	544,4	3007,3	8 884 512 €	9,4	9,2	373,8	13,8%	95,1	46,0%
Portugália	39,2	7,7	4,2	63,6	40,8	22,1	22,0%	22,7	3,6	660,2	2719,8	23 877 330 €	17,8	12,1	209,6	15,1%	103,4	44,7%
Spanyolország	64,2	6,8	2,0	70,5	40,4	32,2	25,6%	7,2	1,9	778,0	2986,9	34 518 501 €	11,4	18,3	219,9	12,7%	91,7	37,7%
Svédország	57,5	9,2	6,7	52,0	52,8	10,5	18,6%	110,2	6,9	490,6	2496,7	7 696 465 €	15,2	11,2	230,1	19,2%	75,0	30,3%
Ukrajna	42,5	7,9	3,3	60,9	25,7	9,1	16,9%	58,0	8,4	417,6	1907,7	5 416 667 €	9,1	8,6	320,9	18,5%	106,2	40,0%

Forrás: saját táblázat

13. táblázat: A válogatottak sorrendje az indikátorok alapján

Ország	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Σ	Modell	Valós
Spanyolország	1	7	1	2	6	1	2	1	3	1	2	1	8	1	2	15	7	7	68	1	1
Németország	8	2	3	4	1	2	5	4	4	2	9	3	3	2	11	1	2	2	68	1	3
Portugália	10	6	10	5	7	3	6	3	6	4	7	2	2	4	1	11	4	4	95	3	3
Anglia	9	12	9	1	5	6	11	2	1	8	4	4	6	7	7	12	5	6	115	4	5
Franciaország	15	14	5	3	9	4	3	7	5	3	3	5	4	3	9	9	12	16	129	5	8
Oroszország	5	9	2	12	15	5	4	9	12	6	1	9	11	11	15	13	6	3	148	6	9
Hollandia	3	1	7	9	14	7	8	6	7	11	14	6	1	8	14	5	15	12	148	7	15
Svédország	2	3	15	11	13	8	10	13	11	7	10	10	5	6	4	3	9	9	149	8	11
Olaszország	13	15	6	8	3	14	16	5	8	16	5	7	9	9	6	10	1	1	152	9	2
Ukrajna	6	5	4	6	2	10	13	8	14	10	16	13	12	13	13	4	3	5	157	10	13
Csehország	12	8	8	7	10	9	1	10	16	5	11	11	13	14	12	14	8	8	177	11	6
Lengyelország	16	16	13	10	12	13	7	11	10	13	12	14	7	5	5	8	10	11	193	12	14
Horvátország	7	11	12	14	8	12	14	14	9	14	13	8	10	12	3	6	13	15	195	13	10
Görögország	11	10	11	13	4	11	9	12	15	9	15	15	15	16	10	16	11	10	213	14	7
Írország	4	4	16	16	16	16	15	16	2	15	8	16	14	15	16	2	14	14	219	15	16
Dánia	14	13	14	15	11	15	12	15	13	12	6	12	16	10	8	7	16	13	222	16	12

Forrás: saját táblázat

Az előzőekben bemutatott okok miatt tehát a modellem pontosságát csak úgy tudom ellenőrizni, ha a modellből kapott erősort a lebonyolításnak megfelelő módon vizsgálom. Mindezt két különböző megközelítéssel is igyekeztem megvalósítani. Az első módszerben a 13. táblázatban található erősort direkt módon alkalmaztam, még hozzá úgy, hogy először az UEFA által kisorsolt csoportok valós eredményeit, majd pedig az egyenes kieséses szakasz eredményeit hasonlítottam össze az erősorttal. Ezen összehasonlítások eredményeit mutatja a 14. és a 15. táblázat. Mindkét táblázatban a modell részénél az országok mögött zárójelben az erősortban való helyezésük szerepel az egyszerűbb követhetőség kedvéért.

14. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése I.

Csoportkör			
Modell			
A csoport	B csoport	C csoport	D csoport
Oroszország (6)	Németország (1)	Spanyolország (1)	Anglia (4)
Csehország (11)	Portugália (3)	Olaszország (9)	Franciaország (5)
Lengyelország (12)	Hollandia (7)	Horvátország (13)	Svédország (8)
Görögország (14)	Dánia (16)	Írország (15)	Ukrajna (10)
Valóság			
A csoport	B csoport	C csoport	D csoport
Csehország	Németország	Spanyolország	Anglia
Görögország	Portugália	Olaszország	Franciaország
Oroszország	Dánia	Horvátország	Ukrajna
Lengyelország	Hollandia	Írország	Svédország

Forrás: saját táblázat

A 14. táblázatban sötétszürke háttérrel jelenítettem meg azokat a csapatokat, akik az erősort alapján a nekik „kijelölt” helyen végeztek, vagyis ahol az erősort pontosan jelezte előre a végleges helyezést. Világosszürke háttérrel kaptak azok az országok, akik esetében ugyan azt nem találta el a modell, hogy hányadik helyen végeznek a csoportban, azt azonban igen, hogy tovább fognak-e jutni vagy pedig nem. A modell eredményességét vizsgálva ezek alapján megállapíthatjuk, hogy a 8 továbbjutó kilétéből 7-et eltalált és ebből 6 csapat esetében azt is megjósolta, hogy csoportelső, vagy csoportmásodik lesz az adott csapat. A modell egyetlen „melléfogását” a görögök továbbjutása jelentette az orosz válogatott kárára, a két csapat eredménye ugyanakkor nem csupán a modellel, hanem a szaksajtó jelentős részét is meglepte (Nemzeti Sport, 2012a, 2012b). Csak az összehasonlítás kedvéért, az UEFA kalapos kiemelési rendszere – amennyiben feltesszük, hogy ez alapján az első két kalapba sorolt, vagyis a két legerősebb csapatnak kellene továbbjutnia a csoportból – csupán 4 továbbjutót talált el. Amennyiben viszont az csapatok FIFA világranglistán elért helyezését vennénk

alapul (ezek az adatok a 2. melléklet 39. táblázatában érhetők el), akkor már 5 továbbjutót is el tudnánk találni a 8-ból.

15. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése II.

Egyenes kiesése szakasz					
Negyeddöntő		Elődöntő		Döntő	
Modell					
Győztes	Vesztes	Győztes	Vesztes	Győztes	Vesztes
Anglia (4)	Olaszország (9)	Németország (1)	Olaszország (9)	Spanyol- ország (1)	Olasz- ország (9)
Spanyolország (1)	Franciaország (5)				
Németország (1)	Görögország (14)	Spanyolország (1)	Portugália (3)		
Portugália (3)	Csehország (11)				
Valóság					
Győztes	Vesztes	Győztes	Vesztes	Győztes	Vesztes
Olaszország	Anglia	Olaszország	Németország	Spanyol- ország	Olasz- ország
Spanyolország	Franciaország				
Németország	Görögország	Spanyolország	Portugália		
Portugália	Csehország				

Forrás: saját táblázat

A 15. táblázat az egyenes kieséses szakasz eredményeit mutatja be. E táblázat esetében sötétszürke háttérrel kaptak azok a párharcok, amelyek esetében a modell sikeresen tippelte meg a továbbjutó személyét. A negyeddöntő 4 mérkőzése közül 3 eredményét találta el a modell, egyedül az olasz válogatott angolok felett tizenegyespárbajban aratott győzelme jelentett meglepetést⁴¹. Ennek a mérkőzésnek a végkimenetelét egyébként sem az UEFA kiemelések, sem pedig a FIFA világranglista sem tudta volna helyesen megjósolni. Az elődöntő két mérkőzéséből a modell egy eredményét találta el, az olaszok németek elleni sikere azonban inkább tartozott a meglepetés kategóriájába, mintsem a várható eredmények közé (Nemzeti Sport, 2012c, 2012d)⁴². A döntő eredményét illetően már nem volt nehéz dolga a modellnek, hiszen minden mutató a spanyolok címvédését jövendölte – ami be is következett. Az olaszok döntőbe jutása az EB nagy meglepetése volt, és leginkább a jó taktikának, illetve Mario Balotelli jó formájának volt köszönhető, ám a spanyolok a döntőben nem hagytak igazán esélyt sem a (balszerencsés) olaszoknak a győzelemre (Nemzeti Sport,

⁴¹ Meglepetést inkább az jelentett, hogy tizenegyesekre került sor, annak eredményét az angolok hihetetlen pechszerűsége, illetve az olasz válogatott kapujában álló Gianluigi Buffon képességeit ismerve már meg lehetett tippelni. (Wikipedia – Gianluigi Buffon; Origo, 2012)

⁴² A Castrol Football által végzett előzetes becslések a németek győzelmét 51%-ra tették, míg az olaszok győzelmére csak 25%-nyi esély láttak a torna előtt. (Castrol Football)

2012e). Ezek alapján összefoglalóan elmondhatjuk, hogy a csoportkörben 8-ból 7 továbbjutót, míg az egyenes kiesés szakaszban a 7 párharcból 5 győztest eltalált a modell, vagyis összességében 15-ből 12-es, vagyis 80%-os eredményességgel zárt e vizsgálat szerint.

A modell eredményességének meghatározását más módszerrel is megpróbálhatjuk mérni. Ebben az esetben nem az összes országra meghatározott erősortrendet vesszük figyelembe, hanem a modellt alkalmazzuk kisebb léptékekben, egy-egy csoport eredményére, vagy egy-egy párharc két csapatára. A részletes eredmények a 2. melléklet 40. és 41. táblázatában olvashatók, itt a 16. és a 17. táblázatban csupán az összesített adatokat mutatom be.

16. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése III.

Csoportkör							
A csoport				B csoport			
ország	Σ	Modell	Valós	ország	Σ	Modell	Valós
Oroszország	33	1	3	Németország	28	1	1
Csehország	39	2	1	Portugália	38	2	2
Lengyelország	49	3	4	Hollandia	49	3	4
Görögország	59	4	2	Dánia	65	4	3
C csoport				D csoport			
ország	Σ	Modell	Valós	ország	Σ	Modell	Valós
Spanyolország	26	1	1	Anglia	41	1	1
Olaszország	45	2	2	Franciaország	41	2	2
Horvátország	52	3	3	Svédország	46	3	3
Írország	57	4	4	Ukrajna	52	4	4

Forrás: saját táblázat

A táblázat csoportonként 3 érdemi oszlopot tartalmaz, amelyből a Σ jelű oszlop a modell vizsgálata során az adott csapat által elért büntetőpontok összegét mutatja, a Modell oszlop azt, hogy a modell alapján az adott országnak hányadik helyen kellett volna végeznie a csoportban, míg a Valós oszlop a valós eredményeket tartalmazza. Az előző vizsgálat jelöléseit megtartva látható, hogy egy kicsivel jobb találati arányt ért el a modell, amennyiben így számítjuk ki az értékeit, hiszen itt már Svédország és Ukrajna csoportbeli sorrendjét is sikerült eltalálni. Amennyiben azonban szigorúan a továbbjutókra vonatkozó találatokat vizsgáljuk, akkor a modell ilyen típusú alkalmazása is ugyanúgy 7 találatot ért el a 8-ból.

17. táblázat: A valós eredmények és a modell eredményeinek összevetése IV.

Egyenes kiesése szakasz							
Negyeddöntő				Elődöntő			
ország	Σ	Modell	Valós	ország	Σ	Modell	Valós
Anglia	24	1	2	Németország	22	1	2
Olaszország	30	2	1	Olaszország	32	2	1
Spanyolország	20	1	1	Spanyolország	24	1	1
Franciaország	34	2	2	Portugália	30	2	2
Németország	19	1	1	Döntő			
Görögország	35	2	2	ország	Σ	Modell	Valós
Portugália	20	1	1	Spanyolország	22	1	1
Csehország	34	2	2	Olaszország	32	2	2

Forrás: saját táblázat

Az egyenes kieséses szakaszra alkalmazva a modellt pontosan azt kapjuk eredményként, ami az előző körben, a másik módszerrel is kijött. Ez azt jelenti, hogy a modell ilyen alkalmazása is 80 százalékos találati arányt mutatott ki.

Következtetések

Összefoglalva tehát elmondhatjuk, hogy mindkét módszer alkalmazásával arra jutottunk, hogy a modell a döntési helyzetek 80 százalékában ad helyes eredményt. A hibás eredmények pedig ugyanahhoz a két eseményhez kötődnek: a görög válogatott csoportból való továbbjutásához, illetve az olasz válogatott diadalmenetéhez. A körülmények vizsgálata után mindez azt engedi sejtetni, hogy a modell alapvetően jól írja le a labdarúgás „normális” eredményeit, azonban a váratlan, az adatokból nem következő meglepetések kezelésére nem elég érzékeny. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy most csupán egy mintát vizsgáltam meg a modellel, így mindebből hosszabb távú következtetéseket nem szabad levonni. Éppen ezért feltett szándékom, hogy az elmúlt évek és közeljövő labdarúgó világeseményeire (elsődlegesen a 2014-es világbajnokságra) is alkalmazom a modellelmet, így kapva tisztább képet arról, hogy mennyire is alkalmazható a modell általánosan.

3. lépés: Az egyik csapat kihagyása az EB-ről

Ahhoz, hogy egy plusz csapatot benevezzünk egy versenysorozatba, sajnos szükséges, hogy egy másik csapat kivegyünk a mezőnyből. Az eredeti javaslatom már kezeli ezt a problémát, hiszen abban már eleve eggyel kevesebb nemzeti válogatott jutna ki a tornára. Ezzel szemben a jelenlegi modellezés egy már elmúlt Európa-bajnokság adatain történik, itt tehát nincs lehetőségünk előzetesen csökkenteni a résztvevő válogatottak számát, így viszont kénytelenek vagyunk utólag kizárni egy csapatot, akinek a helyére betesszük a „Rest of Europe” csapatot. Az igazi kérdés azonban az, hogy milyen alapon zárjunk ki egy csapatot a tornáról. Erre többféle válasz is lehetséges:

1. A **hivatalos végeredmény** alapján zárjuk ki az utolsó helyezett országot (ami jelen esetben **Írország**) a résztvevők közül. Ezzel a megoldással az a probléma, hogy itt az EB nyújtott teljesítmény alapján döntünk, miközben a modellben csupa olyan indikátort alkalmazunk (a súlyozásra használt pályán töltött percen kívül), amelynek az alapadatai nem az EB-re vonatkoznak, hiszen csak így lehet összehasonlítani a RoE csapat játékosainak a teljesítményét a többi játékos teljesítményével.
2. Az előzőekben bemutatott **modell** alapján a leggyengébb válogatottat kellene kizárni (ami jelen esetben **Dánia**) a résztvevők közül. Ezzel a megoldással az a probléma, hogy az így kizárandó dán válogatott csoportelsőként jutott ki az EB-re (még hozzá a végül bronzérmes portugálokat előzték meg a selejtezőben) és az EB-n is megbízható teljesítményt nyújtottak. Legyőzték a torna egyik nagy esélyesének tartott holland válogatottat, és a német és a portugál válogatott ellen is végig volt esélyük a pontszerzésre. Ezek alapján mindenképpen vitatható lenne, ha a dán csapatot zárnánk ki a tornáról. Ráadásul, amennyiben Dánia kerülne helyettesítésre a RoE csapattal, akkor ennek a csapatnak egyből a legnehezebb csoport tagjaival szemben kellene kivívnia a továbbjutást.
3. A **gyengébb csapattal rendelkező rendező ország** válogatottját kellene kizárni, amely minden szóba jövő szempont (végeredmény, modell, világranglista) szerint **Lengyelország** lenne. Ezt a megoldást felfoghatjuk úgy is, mintha csak egy rendező ország lett volna kijelölve. Ezzel a megoldással az a probléma, hogy ebben az esetben előjönne a modellezésem egyik alapproblémája: elvileg az ebben a lépésben kizárt csapat játékosai is bekerülhetnének a RoE csapatba, így pedig a modellem dinamikussá válik azáltal, hogy a RoE csapat összetétele függ attól, melyik ország válogatottját zárom ki a tornáról. Ez a probléma azért nem jött elő a korábbiakban,

mivel sem Írország, sem pedig Dánia nem rendelkezik olyan játékosal, akinek reális esélye lenne bekerülni a RoE csapatba (egyedül talán a dán Daniel Agger jöhetne szóba, de sem ő, sem klubcsapata, a Liverpool sem szerepel túl fényesen mostanában). Ezzel szemben a lengyel csapat 3 olyan játékosal is rendelkezik, akik valós eséllyel indulnának a csapatba kerülésért, ráadásul mind a hárman a német bajnokságot megnyerő Dortmund játékosai (Lukasz Piszczek, Jakub Blaszczykowski, Robert Lewandowski). Éppen ezért a lengyel csapat kizárása jelentősen megnehezítené modellezést, mivel így újra meg kellene határozni a RoE csapat keretét.

4. Az EB előtti **szubjektív megítélésem** alapján eredetileg **Görögország** kizárását terveztem. Bár modellezésemből igyekeztem a lehető legjobban kizárni a szubjektív szempontokat, nyilvánvalóan nekem is megvolt a véleményem az egyes csapatokról. Mindezt igyekeztem is az még ez EB kezdete előtt számszerűsíteni is, kizárva ezzel azt a veszélyt, hogy az EB-n nyújtott teljesítmény befolyásolja a döntésemet. Az EB-re kijutott csapatokat 8 szempont szerint pontoztam egy egytől ötig terjedő skálán, majd pedig e pontszámok összege lett a csapat pontszáma. A pontozásom értékei a 3. melléklet 42. táblázatában találhatók, itt csupán annyit közlök az eredményekről, hogy viszonylag simán a görög válogatott végzett az utolsó helyen ebben az összesítésben. E módszer alkalmazásával azonban két probléma is van: egyrészt a görög csapat – a dánokhoz hasonlóan – csoportelsőként jutott ki a tornára, még hozzá a szintén résztvevő horvátok előtt, másrészt pedig a görög válogatott a csoportkörök legnagyobb meglepetését szolgáltatva megelőzték az orosz és a lengyel válogatottat és így még a negyeddöntőben is pályára léphettek, ahol egy kimondottan izgalmas mérkőzésen szenvedtek vereséget a német csapattal szemben.
5. Olyan **összetett szempontrendszer** megalkotása, amely a rendelkezésre álló primer adatokra építkezve, pár szubjektívebb mutató beépítésével megmutatja, hogy melyik ország válogatottja a leggyengébb. Az általam összeállított szempontrendszerben ez a választás a **Görögországra** esett. Az itt használt indikátorokat és az eredmények a 3. melléklet 43.. és 44. táblázatában találhatók. Ebben az esetben is igazak azonban az előző pontban felhozott érvek a görög csapat kizárása ellen.

Mindezek alapján láthatjuk, hogy nem egyszerű kiválasztani azt a csapatot, amelyet utólag kizárnánk a tornáról a modellezés kedvéért. Az előbbieken bemutattam 5 lehetséges döntési szempontot, amely alapján 4 ország válogatottja is felmerülhet, mint kizárandó csapat. Ráadásul egyáltalán nem mindegy, hogy melyik csapatot zárjuk ki, mivel a benevezendő RoE

csapat ettől függően más és más csoportban kezdené meg a szereplését, márpedig azt már beláttuk az korábbiakban, hogy a csoportok erőssége sajnos messze nem volt egyenletes. Mivel mindegyik megoldás mellett és ellen is szóltak érvek, ezért úgy döntöttem, hogy az a legkorrektebb, ha mind a 4 szóba jövő csapat kizárásával megvizsgálom a RoE csapat teljesítményét.

Érdemes még megemlíteni, hogy önmagában a világranglista alapján történő kizárás nem jelentene jó megoldást, mivel a rendezéssel megbízott országok – mivel nem kell selejtezőkben részt venniük és így nem játszanak tétmeccseket, amelyek sokkal több pontot érnek a világranglista számításakor – rendszeresen visszaesnek a világranglistán az általuk rendezett torna előtt. Ezen felül a csupán a ranglista vizsgálata más szempontból is becsapós lehet, például a legutóbbi világbajnokságon mindössze egyetlen veretlen csapat maradt: a részben amatőr játékosokkal felálló, a mezőnyben magasan a legalacsonyabb világranglista helyezéssel büszkélkedő Új-Zéland.

4. lépés: A „Rest of Europe” csapat beépítése a modellbe

Az előző lépések során összeállítottuk a „Rest of Europe” csapat keretét, meghatároztunk egy modellt, amely segítségével értékelni tudjuk az EB eredményét, illetve összegyűjtöttük azokat a válogatottakat, amelyeket valamilyen valós szempont alapján utólag a modellezés kedvéért kizárhatunk az EB-ről. A 4. lépésben össze fogjuk futtatni az eddig külön szálon futó lépéseket és megpróbáljuk megvizsgálni azt a lehetőséget, hogy az a kizárt válogatott helyére a RoE csapatot benevezve hogyan módosulna az EB végeredménye az felállított modell alapján.

A modellezés módszertana

Módszertani szempontból nem sok újdonságot tartalmaz ez a lépés a korábbiakhoz képest. Továbbra is a büntetőpontos rangsorolási módszert alkalmazzuk, valamint ugyanazokat az indikátorokat vesszük figyelembe, amelyeket már a 2. lépésben definiáltunk. Az egyetlen valós kérdést az jelenti, hogy milyen alapon súlyozzuk a RoE csapat játékosainak a teljesítményét. Az EB-n résztvevő csapatok esetében a tényleges pályán töltött percek arányával súlyoztunk, itt azonban ez a módszer nem alkalmazható. Éppen ezért a következő logika alapján képezzük a súlyszámokat: egy mérkőzésen minimum 11, maximum 14 játékos léphet pályára, közülük 11-en a kezdőcsapat tagjai, további 3 játékos pedig a cserepadról állhat be valamely kezdő játékos helyére. Tegyük fel, hogy az edző valamennyi változtatási lehetőségét kihasználja a meccsen ⁴³, tehát az, hogy összesen 14 játékos lép pályára a meccsen. A pályán összesen 11 játékos (vagy kezdő, vagy csere) lehet fent egyszerre, és egy mérkőzés 90 percig tart, azaz a csapat játékosai összesen maximum 990 percet tölthetnek a pályán egy mérkőzésen ⁴⁴. Ezt a 990 percet kellene elosztani a keret játékosai között. Az a gyakorlati szempontok miatt nem megoldható, hogy egy mérkőzésen mind a 14 játékos ugyanannyi időt töltsön a pályán, mivel a 11 kezdőjátékosból 8-nak végig a pályán kell maradni, csupán 3 játékost lehet lecserélni egy mérkőzésen, egy több mérkőzésből álló sorozat esetében azonban ez már elméleti síkon megoldható probléma. Ezek alapján pedig a következő módon kerülnek kiosztásra a súlyszámok: a kezdőcsapat tagjai (vagyis azok a játékosok, akik első helyen kerültek be a posztjukon a csapatba) fognak összesen 11 egységet kapni a 14 egységnyi pályán tölthető időből, míg a cserejátékosok kapják meg a fennmaradó 3 egységnyi időt.

⁴³ Ezzel kapcsolatosan nem rendelkezem empirikus adatokkal, a feltevésemet gyakorlati megfigyeléseimre alapozom.

⁴⁴ A modell egyszerűsítése kedvéért most eltekintünk az esetleges kiállításoktól.

Még egy eldöntendő kérdés merül fel ezzel kapcsolatban: azokon a posztokon, melyekből több játékos is van a cserepadon (ilyen poszt a kapus, a középhátvéd, a támadó középpályás és a csatár) vajon ugyanakkora súlyt kell-e kapnia a mind a két cserejátékosnak? Úgy gondolom, hogy jobban közelítené a valóságot a modell, ha a két cserejátékos nem azonos súllyal kerülne számításba, hanem az a játékos, aki jobb teljesítményt nyújtott (vagyis előrébb végzett a keret-összeállításakor) nagyobb súlyt kapna. Ez hétköznapi értelemben azt jelenti, hogy a cserejátékosokon belül is van a poszton belül egy erőssorrend és ennek megfelelően az előrébb álló játékos nagyobb valószínűséggel lép pályára. Mindezt a modellben úgy jeleníthetjük meg, hogy az azonos posztra várakozó cserejátékosok közül kétharmad-egyharmad arányban felülsúlyozzuk az előrébb rangsorolt játékost. A 3 érintett poszt közül a kapus kivételével ráadásul arról is szó van, hogy ilyen poszton a csapatban két játékos is szerepet kap, így az ezekre a posztokra csereként nevezett játékosoknak kétszer akkora esélye van a pályára lépésre, mint azon posztokon lévőknek, akik posztján csak egy játékos szerepel a kezdőcsapatban. E mögött a feltevés mögött az az elv húzódik, hogy míg az „egyszemélyes” posztok esetében dedikáltan ki van jelölve a kezdő játékos és a cseréje is, addig a „kétszemélyes” posztoknál nincs egyértelműen meghatározva, hogy melyik cserejátékos melyik kezdőjátékos tartaléka, vagyis a csereemberek a posztra vannak dedikálva, nem pedig egy másik játékosra.

Ezen elvek alapján a modellben RoE csapatra vonatkozó súlyszámok a következők:

18. táblázat: A RoE csapatra alkalmazott súlyszámok

Játékos	Poszt	Posztonkénti erőssorrend	Kezdőbeli tagság	Súlyszám számítása	Súlyszám (%)
Thibaut Courtois	kapus	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Samir Handanovic	kapus	2	nem	= 2 / 14	14,3%
Megyeri Balázs	kapus	3	nem	= 1 / 14	7,1%
Christian Fuchs	balhátvéd	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Jan Vertonghen	balhátvéd	2	nem	= 3 / 14	21,4%
Branislav Ivanovic	középhátvéd	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Vincent Company	középhátvéd	2	igen	= 11 / 14	78,6%
Juhász Roland	középhátvéd	3	nem	= 2 * (2 / 14)	28,6%
Daniel van Buyten	középhátvéd	4	nem	= 1 * (2 / 14)	14,3%
Dusan Basta	jobbhatvéd	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Stephan Lichsteiner	jobbhatvéd	2	nem	= 3 / 14	21,4%
Joe Ledley	védekező kp.	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Bibras Natkho	védekező kp.	2	nem	= 3 / 14	21,4%
Marek Hamsik	támadó kp.	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Eden Hazard	támadó kp.	2	igen	= 11 / 14	78,6%
Henrih Mkhitaryan	támadó kp.	3	nem	= 2 * (2 / 14)	28,6%
Axel Witsel	támadó kp.	4	nem	= 1 * (2 / 14)	14,3%
Gareth Bale	szélső	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Xherdan Shaqiri	szélső	2	nem	= 3 / 14	21,4%
Alexander Frei	csatár	1	igen	= 11 / 14	78,6%
Edin Dzeko	csatár	2	igen	= 11 / 14	78,6%
Dries Mertens	csatár	3	nem	= 2 * (2 / 14)	28,6%
Marco Streller	csatár	4	nem	= 1 * (2 / 14)	14,3%

Forrás: saját táblázat

A kapott eredmények

Az Eb-re kijutó válogatottak értékeit az egyes indikátorokban a 12. táblázat már tartalmazza, azonban az könnyebb összehasonlíthatóság kedvéért a 19. táblázatban ezeket az adatokat is megjelenítjük a RoE csapatra vonatkozó indikátor-értékek mellett

19. táblázat: A EB résztvevő csapatok és a RoE csapat értékei az egyes indikátorokban

Ország	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Anglia	39,3	4,8	4,0	80,1	38,5	16,8	17,6%	13,1	1,0	430,5	2772,4	20 222 980 €	13,0	10,8	248,3	14,6%	102,0	39,2%
Csehország	38,1	6,5	3,9	59,4	44,7	10,1	27,8%	70,6	10,0	648,3	2451,3	6 369 899 €	8,6	8,0	302,4	13,5%	78,1	33,9%
Dánia	32,1	4,3	6,2	36,5	48,7	5,7	17,0%	140,5	7,5	297,4	2747,8	5 632 811 €	6,2	9,5	261,2	17,1%	55,2	25,6%
Franciaország	29,4	3,6	3,4	65,0	44,5	20,3	24,7%	56,0	3,3	677,1	2970,0	17 924 369 €	15,4	17,0	263,8	16,6%	70,2	20,8%
Görögország	38,8	5,1	4,3	48,9	33,0	9,0	19,7%	93,4	9,4	417,8	1973,5	4 243 523 €	6,5	6,0	284,7	12,2%	71,0	29,9%
Hollandia	54,4	11,4	3,4	58,0	52,8	16,4	20,3%	52,2	3,7	379,6	2249,2	17 174 242 €	20,3	10,1	371,0	17,9%	56,2	27,3%
Horvátország	41,3	4,9	5,1	42,1	43,2	7,7	16,4%	117,6	5,0	233,8	2251,1	9 581 987 €	10,3	9,1	224,2	17,3%	69,1	21,7%
Írország	53,9	8,2	13,1	23,4	71,4	4,3	16,1%	233,6	1,3	181,9	2684,3	3 883 754 €	7,8	6,4	401,7	19,7%	60,1	22,9%
Lengyelország	26,6	3,2	6,0	56,6	50,4	7,4	20,9%	73,7	6,6	280,4	2272,7	4 936 364 €	11,5	11,4	235,3	17,0%	71,3	28,1%
Németország	41,3	11,2	2,7	63,8	23,3	24,1	23,6%	49,3	2,6	740,8	2614,5	22 474 545 €	16,0	17,7	294,0	19,7%	107,7	50,0%
Olaszország	38,0	3,4	3,4	58,7	30,8	7,2	13,1%	49,5	3,9	124,2	2757,0	15 990 080 €	11,0	9,8	245,6	15,3%	196,9	61,8%
Oroszország	43,3	5,7	2,3	51,0	53,3	17,2	24,6%	61,4	6,9	544,4	3007,3	8 884 512 €	9,4	9,2	373,8	13,8%	95,1	46,0%
Portugália	39,2	7,7	4,2	63,6	40,8	22,1	22,0%	22,7	3,6	660,2	2719,8	23 877 330 €	17,8	12,1	209,6	15,1%	103,4	44,7%
Spanyolország	64,2	6,8	2,0	70,5	40,4	32,2	25,6%	7,2	1,9	778,0	2986,9	34 518 501 €	11,4	18,3	219,9	12,7%	91,7	37,7%
Svédország	57,5	9,2	6,7	52,0	52,8	10,5	18,6%	110,2	6,9	490,6	2496,7	7 696 465 €	15,2	11,2	230,1	19,2%	75,0	30,3%
Ukrajna	42,5	7,9	3,3	60,9	25,7	9,1	16,9%	58,0	8,4	417,6	1907,7	5 416 667 €	9,1	8,6	320,9	18,5%	106,2	40,0%
„Rest of Europe”	36,8	7,8	2,8	75,8	35,6	18,2	29,2%	34,9	5,7	669,0	2978,2	15 831 169 €	21,8	19,2	138,1	27,0%	368,9	45,4%

Forrás: saját táblázat

Az indikátor-értékek összehasonlításának első lépéseként azt az esetet vizsgáljuk meg, amennyiben mind a 16 ország bent marad a modellben, vagyis az itt megjelenített 17 csapatra alkotunk egy erősort. E vizsgálat eredményeit a 20 táblázat mutatja be.

20. táblázat: A 17 résztvevő csapat erősortrendje a modell szerint

Helyezés	Ország	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Σ
1	„Rest of Europe”	14	6	4	2	5	5	1	4	10	4	3	8	1	1	1	1	1	4	75
2	Németország	8	2	3	5	1	2	6	5	4	2	10	3	4	3	12	2	3	2	77
3	Spanyolország	1	8	1	3	7	1	3	1	3	1	2	1	9	2	3	16	8	8	78
4	Portugália	10	7	11	6	8	3	7	3	6	5	8	2	3	5	2	12	5	5	108
5	Anglia	9	13	10	1	6	7	12	2	1	9	5	4	7	8	8	13	6	7	128
6	Franciaország	16	15	6	4	10	4	4	8	5	3	4	5	5	4	10	10	13	17	143
7	Hollandia	3	1	8	10	15	8	9	7	7	12	15	6	2	9	15	6	16	13	162
7	Oroszország	5	10	2	13	16	6	5	10	13	7	1	10	12	12	16	14	7	3	162
9	Olaszország	13	16	7	9	3	15	17	6	8	17	6	7	10	10	7	11	2	1	165
10	Svédország	2	3	16	12	14	9	11	14	12	8	11	11	6	7	5	4	10	10	165
11	Ukrajna	6	5	5	7	2	11	14	9	15	11	17	14	13	14	14	5	4	6	172
12	Csehország	12	9	9	8	11	10	2	11	17	6	12	12	14	15	13	15	9	9	194
13	Horvátország	7	12	13	15	9	13	15	15	9	15	14	9	11	13	4	7	14	16	211
13	Lengyelország	17	17	14	11	13	14	8	12	11	14	13	15	8	6	6	9	11	12	211
15	Görögország	11	11	12	14	4	12	10	13	16	10	16	16	16	17	11	17	12	11	229
16	Írország	4	4	17	17	17	17	16	17	2	16	9	17	15	16	17	3	15	15	234
17	Dánia	15	14	15	16	12	16	13	16	14	13	7	13	17	11	9	8	17	14	240

Forrás: saját táblázat

A vizsgálat második körében azokkal az esetekkel foglalkozunk, amikor egy országot kizárunk a listából és az így maradó 16 csapatra alkalmazzuk a modellt. A 3. lépésben 4 olyan ország került meghatározásra, amely valamely elvek miatt kizárható lenne a vizsgálatból. Az egyes országok kizárásával kapott részletes eredmények a 4. melléklet 45-48. táblázatában találhatók, itt a 21. táblázatban csupán ezek összesített eredményeit jelenítem meg.

21. táblázat: A modell értékei egy csapat kizárása mellett

Ország	Minden csapat	RoE kimaradása	Írország kimaradása	Dánia kimaradása	Lengyelország kimaradása	Görögország kimaradása
„Rest of Europe”	1	–	1	1	1	1
Németország	2	1	2	2	2	2
Spanyolország	3	1	3	3	2	3
Portugália	4	3	4	4	4	4
Anglia	5	4	5	5	5	5
Franciaország	6	5	6	6	6	6
Hollandia	7	7	7	8	7	7
Oroszország	7	6	7	7	7	8
Olaszország	9	9	9	9	9	8
Svédország	10	8	10	10	9	10
Ukrajna	11	10	11	11	11	11
Csehország	12	11	12	12	12	12
Horvátország	13	13	13	14	13	13
Lengyelország	13	12	14	13	–	14
Görögország	15	14	15	15	14	–
Írország	16	15	–	16	15	15
Dánia	17	16	16	–	16	16

Forrás: saját táblázat

A táblázat második oszlopa a mind a 17 csapatot tartalmazó erőssorrendet tartalmazza, míg a harmadik oszlop az eredeti, a 2. lépésben megalkotott, még RoE nélkül kapott modell eredményeit mutatja be. Összességében elmondhatjuk, hogy bármely csapatot is hagyjuk el a felmerülő 4 csapat közül, ez az eredmény nem fogja számottevően befolyásolni a számunkra releváns eredményeket, mivel az erőssorrend első felében található válogatottak eredményei rendkívül stabilnak számítanak, függetlenek a hátrébb sorolt országok teljesítményétől.

Elemzésünk harmadik és egyben utolsó körében azt vizsgáltuk, hogy az EB-re kijutott válogatottak hogyan teljesítenek a RoE csapathoz képest a meghatározott indikátorokban. Ebben az esetben gyakorlatilag tehát azt vizsgáljuk, hogy a 18 indikátor közül melyik és mennyi indikátorban jobbak az országok válogatottjai és melyekben pedig az összeválogatott csapat tagjai. A vizsgálat során kapott eredményeket a 22. táblázat tartalmazza

22. táblázat: Az egyes országok válogatottjának teljesítménye a RoE csapathoz képest

Ország	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	Σ	Nyert	Vesztett
Németország	1	1	1	2	1	1	2	2	1	1	2	1	2	2	2	2	2	1	27	9	9
Spanyolország	1	2	1	2	2	1	2	1	1	1	1	1	2	2	2	2	2	2	28	8	10
Portugália	1	2	2	2	2	1	2	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	31	5	13
Anglia	1	2	2	1	2	2	2	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	31	5	13
Olaszország	1	2	2	2	1	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	1	31	5	13
Franciaország	2	2	2	2	2	1	2	2	1	1	2	1	2	2	2	2	2	2	32	4	14
Oroszország	1	2	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	1	32	4	14
Hollandia	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	32	4	14
Ukrajna	1	1	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	33	3	15
Írország	1	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	33	3	15
Svédország	1	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	34	2	16
Horvátország	1	2	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	34	2	16
Görögország	1	2	2	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	34	2	16
Csehország	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	35	1	17
Lengyelország	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	36	0	18
Dánia	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	36	0	18

A 22. táblázat eredményeiből kiolvasható, hogy még a vizsgálatban legjobban teljesítő Németország is csupán 50%-os eredményt tudott elérni, tehát csupán az indikátorok felében tudott jobban teljesíteni, mint a RoE csapat. A második legjobb eredményt 8 győzelemmel Spanyolország tudhatja magáénak, ugyanakkor a harmadik legerősebbre taksált portugál válogatott már csupán 5 győzelmet tudott felmutatni. Ami még ennél is megdöbbentőbbnek tűnik, az az, hogy két válogatott – Lengyelország és Dánia – a 18 indikátorból egyben sem tudott jobb eredményt felmutatni, mint a RoE csapat, vagyis amennyiben elfogadjuk, hogy az itt bemutatott modell jól írja le a valóságot, akkor ezek a csapatok minden szempontból gyengébbek, mint az összeállított RoE csapat. Természetesen erre fel lehet hozni érvként, hogy ezek az országok például lakosságszámban elmaradnak a RoE játékosai által lefedett országok összes lakosától, azonban a minden indikátorban való vereség még így is nehezen védhető annak fényében, hogy Lengyelországnak például 38 millió lakosa van, miközben a RoE csapat játékosainak országaiban összesen 70 millió lakos él, ráadásul a 4,5 milliós Horvátország például 2 indikátorban is felül tudott keveredni a RoE csapaton. Az egyes érintett országok lakosságadatai a 4. melléklet 49. táblázatában találhatók.

Következtetések

Az egész modellezési folyamat kezdetekor azt a hipotézist fogalmaztuk meg, hogy a különböző szempontok szerint összeállított „Rest of Europe” csapat képes lenne komoly eredményeket elérni az EB-n, amelyet úgy definiáltunk, hogy képes lenne bejutni a mezőny első felé, vagyis a legjobb 8 csapat közé. Fontos hangsúlyozni, hogy ez nem egyezik meg azzal, hogy a csapat a modell alapján a RoE csapat az erőssorrendben a legjobb 8 csapat közé tartozik, hanem figyelembe kell venni sorsolásból adódó egyenlőtlenségeket is. Mindennek az eltérésnek a kezelését alapvetően feleslegessé tette az erőssorrendre kapott eredmény, amely messze felülmúlta az előzetes várakozásokat. A kapott eredmények világosan mutatják ugyanis, hogy a RoE csapathoz nem csupán a csoportból való továbbjutásra, hanem egyenesen a torna megnyerésére is lenne valós esélye a modell szerint. Bár a vizsgálat eredménye azt mutatja, hogy a modell alapján a RoE csapat nyerné meg a tornát, ez azonban a modellben kialakult rendkívül szoros eredmények miatt (az első három helyezett 2-3 ponton belül található, miközben a negyedik helyezett ország 30 pontos lemaradásban van) és a gyakorlati megvalósítás problémái miatt (például: kevés idő lenne a csapat összeszokására, míg a riválisok már évek óta együtt játszanak) is nehezen elképzelhető a valóságban. Arra ugyanakkor elegendő ez az eredmény, hogy az előzetes hipotézisünk állítását alátámasztottnak nyilvánítsuk, és így a hipotézist elfogadjuk.

Összefoglalás

Dolgozatom végén elérkezett az idő, hogy összefoglaljam a kutatásom eredményeit. A dolgozat megírása előtt az volt a célom, hogy valamilyen úton bebizonyítsam, hogy van valóságalapja annak az ötletemnek, hogy a labdarúgó világversenyekről lemaradó országok legjobb játékosából összeállított válogatottnak lenne esélye a tornán sikeresen szerepelni, ha lehetőséget kapna. Ennek a hipotézisnek a vizsgálatához először is elméleti síkon kellett felépítenem egy rendszert, amely már egy ilyen csapat összeállításának kritériumait is tartalmazza. Először meghatároztam, hogy mely játékosok vehetnének részt ebben a programban, másodsor kiválasztottam, hogy milyen módszert érdemes alkalmazni a csapat összeállításához, végezetül pedig meghatároztam, hogy milyen elveket kell, és melyeket nem kell figyelembe venni a kiválasztási folyamatban. Ezen felül ebben az elméleti részben megvizsgáltam, hogy a kérdés egyes érintettjei közül ki az, akinek az érdekében állna egy ilyen módosítás megvalósítása és kik azok a szereplők, akik ez ellen tevékenykednének. Szerencsére sikerült olyan kompromisszumokra épülő és a gyakorlati megvalósítás nehézségeire is felkészült rendszert összeállítanom, amely bevezetése számos, döntési helyzetben lévő szereplő érdekét szolgálná. Az elméleti rész végén igyekeztem áttekinteni és megcáfolni a lehetséges ellenérveket a módosítási javaslattal kapcsolatban, majd pedig egy valós életből vett példán keresztül megmutattam, hogy egy ilyen lehetőség megvalósítsa egyáltalán nem annyira lehetetlen, mint amennyire annak tűnik elsőre hallásra.

Dolgozatom második felében az volt a célom, hogy a korábbiakban megfogalmazott hipotézisemet számszerű adatokkal (konkrétan a 2012-es Európa-bajnokság adatainak segítségével) bizonyítsam. Az adatokat több nyilvános forrásból gyűjtöttem össze, melyek közül leghasznosabbnak a német Transfermarkt honlapját találtam. A hipotézisem vizsgálatát egy 4 lépésből álló rendszerrel tettem meg. Első lépésként összeállítottam egy olyan objektív indikátorrendszert, amelynek segítségével sikerült kiválogatnom az általam fontosnak vélt szempontokban kiemelkedő teljesítményt nyújtó játékosokat a korábban összeállított, majdnem 300 főt tartalmazó adatbázisomból. Ennek a lépésnek az eredményeként összeállt a 23 játékosból álló „Rest of Europe” csapatom. A bizonyításom második lépéseként megpróbáltam egy olyan modell felállítását, amely képes az EB valós eredményét reprodukálni. Az általam megalkotott modell körülbelül 80 százalékos valószínűséggel találta el a továbbjutások sorsát, a szakirodalom által is meglepetésnek tartott eredményeket

ugyanakkor nem tudta megjósolni – ezeknek a mérkőzéseknek az eredményét azonban előzetesen más sem nagyon.

A vizsgálatom harmadik lépéseként igyekeztem meghatározni azt a válogatottat, amely a leggyengébb az EB-n részt vevő csapatok közül és amelyet így ki kellene zárni a modellezés kedvéért az EB-ről. Több különböző megközelítést is megvizsgáltam ebben a részben, azonban nem sikerült egyértelműen meghatároznom egy olyan csapatot sem, amelynek kizárása ellen ne lehetett volna felhozni valamilyen elfogadható ellenérvet, így úgy döntöttem, hogy az előző körben kapott modelletem mind a 4 szóba jövő ország kizárásával letesztetem. A 4. lépésben ugyanis ez történt: egy, a vizsgálatból kiemelt válogatott helyére betettem az 1. lépésben összeállított RoE csapatomat és megvizsgáltam, hogy milyen eredményt hozna a 2. lépésben meghatározott modellem ezzel a módosítással. A vizsgálatok során kapott eredmények minden várakozásomat felülmúlták. Kiderült ugyanis, hogy a modell szerint nem hogy elfogadható egy ilyen „Rest of Europe” csapat indulása a tornán, hanem ez a csapat (legalábbis elméletileg) a torna egyik esélyese lenne. Nyilvánvalóan egy ilyen modellezés nem képes figyelembe venni számos szempontot, amely a valós életben elért sikerekhez létfontosságú, azonban a kapott eredmények mindenképpen feljogosítanak minket arra, hogy a ne vessük el a módosítási javaslatot mindenfajta különösebb vizsgálat nélkül.

Ami a további kutatási irányokat illeti, számos módja lehet a jelenlegi modellem kiterjesztésének:

- további indikátorok meghatározása
- a modell érzékenységeinek vizsgálata az egyes indikátorokra
- más módszertan alkalmazása, amely a jelenleginél kevesebb információ-veszteséggel jár
- a modell dinamikussá válásának kezelése
- a modell ellenőrzése más világversenyek adatain.

Feltett szándékom, hogy az itt felsorolt irányokban továbbfejlesztsem a modelletemet, hogy a kiküszöböljem azokat a hiányosságokat, amelyeket jelenleg még nem tudok kezelni a rendszerben.

Összefoglalva tehát dolgozatomban egy elméleti feltevés valós adatokon történő modellezését végeztem el. A témakör jellegéből fakadóan a dolgozat inkább az önállóan végzett kutatásra, mintsem a már meglévő szakirodalom feldolgozására koncentrált. Tanulmányom fő

hozzáadott értéke az, hogy bemutatja, hogyan lehet egy alapvetően hétköznapi ötletet rendszerezetten átgondolni, illetve statisztikai-ökonometriai módszerekkel annak relevanciáját alátámasztani. A nyilvánosan elérhető adatok rendszerezése és felhasználása elemzési célokra a mindennapi életben is szükséges képesség, amelynek fejlesztésére csak bátorítani tudom a Tisztelt Olvasót is. Végezetül engedjék meg, hogy dolgozatom lezárásaként immár állításként fogalmazzam meg kezdeti hipotézisemet: gazdasági és sportszakmai szempontok szerint is releváns javaslat egy „Rest of” csapat szerepeltetése a labdarúgó világversenyeken, melynek megvalósítása a szereplők többségének az érdekét szolgálná – még ha jelenleg nem is tudnak róla. Reméljük azonban azt, hogy ez már nem marad így sokáig és ez a koncepció hamarosan eljut a döntéshozók asztalára is.

Irodalomjegyzék

A.T.Kearney (2011 május): The Sports Market.

link: https://www.atkearney.com/paper/-/asset_publisher/dVxv4Hz2h8bS/content/the-sports-market/10192

BAYNES, Dan – CHENG, Wing-Gar: Bahrain, Qatar Sprint to Olympics on Oil Ethiopian Can't Refuse (2008).

link:

<http://www.bloomberg.com/apps/news?pid=newsarchive&sid=aQmlNj6rdOGs&refer=home>

CHIKÁN, Attila (2008): Vállalatgazdaságtan. Aula Kiadó, Budapest.

FIFA (2008): FIFA Statutes

link:

http://www.fifa.com/mm/document/affederation/generic/01/09/75/14/fifa_statutes_072008_en.pdf

FOSTER, Stephen (2008): Listák könyve – Futball. Glória Kiadó, Budapest.

GIULIANOTTI, Richard (2012): Football. Wiley-Blackwell Encyclopedia of Globalization.

INDEX (2010): Rekordokat dönt a futball-vb nézettsége (2010.06.29).

link: http://index.hu/kultur/media/2010/06/29/rekordokat_dont_a_futball-vb_nezettsege/

KABOS, Sándor: Adatelemzés

link: http://kabos.web.elte.hu/adatelem/glm_bevezetes.pdf

KING, John (2005): A futball faktor. Kalligram Kiadó, Budapest.

MOLDOVA, György (1974): Ferencvárosi kokél. Magvető Kiadó, Budapest.

Napi Mario: <http://balotelli.blog.nepsport.hu/>

NEMZETI SPORT (2012a): Záporoztak az orosz lövések - a kapu mellé... (2012.06.17.)

link: http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/zaporoztak-az-orosz-lovesek-a-kapu-melle-2140801

NEMZETI SPORT (2012b): Görögország örömmámorban; Bilek már érmet remél... (2012.06.17.)

link: http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/gorogorszag-orommamorban-bilek-mar-ermet-remel-2140779

NEMZETI SPORT (2012c): „Balotalia” - Olaszország a hősét ünnepli (2012.06.29.)

link: http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/balotalia-olaszorszag-a-hoset-unnepli-2144453

NEMZETI SPORT (2012d): „Az olaszok egy fő mutatóban voltak jobbak: a gólok számában (2012.06.29.)

link: http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/az-olaszok-egy-mutatoban-voltak-jobbak-a-golok-szamaban-2144543

NEMZETI SPORT (2012e): „Itália, ne sírjál!; Bajnökként térünk haza (2012.07.02.)

link: http://www.nemzetisport.hu/foci_eb_2012/italia-ne-sirjal-bajnokkent-terunk-haza-2145407

- ORIGO (2009): Légiósból is megárt a sok (2009.05.11.)
link: <http://www.origo.hu/sport/focivilag/20090511-hires-esetek-amikor-a-kelletenel-tobb-legios-volt-egyszerre-a.html>
- ORIGO (2010): A FIFA főtitkára elismerte: "eladták" Katarnak a vébét (2011.05.30.)
link: <http://www.origo.hu/sport/focivilag/20110530-lavinava-duzzadt-a-fifa-koruli-korrupcios-krizis.html>
- ORIGO (2012): Tizenegyespárbajra készülnek az angolok (2012.06.21.)
link: <http://www.origo.hu/foci-eb-2012/20120621-tizenegyesparbajra-keszulnek-az-angolok.html?cmd=gettid&status=ok>
- ORIGO (2013): Janics, Csipes és Paksy is két évre eltiltva (2013.01.08.)
link: <http://www.origo.hu/sport/egyeb/kajak-kenu/20130108-janics-csipes-es-paksy-is-ket-evre-eltiltva.html>
- PRASETYO, Adhika (2012): 30 players who may miss Euro 2012 (2012.03.25.)
link: <http://footballspeak.com/post/2012/03/25/30-players-who-may-miss-Euro-2012.aspx>
- SAJTOS-MITEV (2007): SPSS kutatási és adatelemzési kézikönyv. Alinea Kiadó, Budapest.
- TORRA, V. – DOMINGO-FERRER, J. – MATEO-SANZ, J.M. (2006): Regression for ordinal variables without underlying continuous variables. Information Sciences 176 (2006) 465–474
link: <http://crises2-deim.urv.cat/docs/publications/journals/6.pdf>
- TURNER, Mikhail (2011): Wayne Rooney and the 10 Best Players Who Could Miss Euro 2012 (2011.10.13.)
link: <http://bleacherreport.com/articles/892524-world-football-wayne-rooney-and-the-10-best-players-who-could-miss-euro-2012>
- Wikipedia: Gianluigi Buffon
link: http://en.wikipedia.org/wiki/Gianluigi_Buffon
- Wikipedia: NBA All-Star Game
link: http://en.wikipedia.org/wiki/NBA_All-Star_Game
- Wikipedia: Yao Ming
link: http://en.wikipedia.org/wiki/Yao_Ming
- UEFA (2012): Team of the Year
link: <http://en.toty.uefa.com/>

A dolgozatban felhasznált adatok forrásai:

FIFA: www.fifa.com
UEFA: www.uefa.com
Transfermarkt: www.transfermarkt.de
Castrol Football: <http://www.castrolfootball.com/>
WhoScored: <http://www.whoscored.com/>
Nemzeti Sport: www.nemzetisport.hu
Focitipp: www.focitipp.hu
OPTA: <http://www.optasports.com/>
World Bank Database: data.worldbank.org